

บทที่ 1

อำนาจหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ

อำนาจหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ

ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์พระราชินี พระราชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร และปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตำรวจ

กล่าวโดยสรุป สามารถให้คำนิยามได้ ดังนี้

ตำรวจ หมายถึง “เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย”

ตำรวจสายตรวจ หมายถึง “ข้าราชการตำรวจที่ได้รับคำสั่งจากทางราชการ ให้ทำหน้าที่ออกตรวจตราเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน”

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย หรือการบังคับใช้กฎหมาย โดยหลักตำรวจจะกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ เว้นแต่ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติ และตำรวจจะต้องกระทำการไปตามเงื่อนไขตามกฎหมายที่กำหนด ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

สายตรวจกับการสืบสวน

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด (ป.วิอาญา มาตรา 2(10))

ตำรวจสายตรวจ มีอำนาจในการสืบสวนทั่วราชอาณาจักร โดยเฉพาะในขณะปฏิบัติหน้าที่ออกตรวจตราป้องกันเหตุในพื้นที่เขตตรวจที่ได้รับมอบหมาย สามารถแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน สำหรับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในส่วนนี้เรียกว่าการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีเหตุเกิดขึ้น สายตรวจจะต้องรีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ เพื่อหารายละเอียดของเหตุที่เกิดขึ้น ข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อทราบรายละเอียดแห่งการกระทำความผิด ในส่วนนี้เรียกว่าการสืบสวนหลังเกิดเหตุ

สายตรวจกับการสอบสวน

การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (ป.วิ อาญา ม.2(11))

หน้าที่ของสายตรวจ มีความเกี่ยวข้องกับการสอบสวนอย่างยิ่ง คือ เมื่อสายตรวจได้รับแจ้งเหตุ แล้วสายตรวจจะต้องรีบไปยังสถานที่เกิดเหตุ และหารายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งรักษาสถานที่เกิดเหตุ ติดตามหาพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ เก็บรักษาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุเพื่อส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวน และต้องทำหน้าที่ติดตามพยาน ส่งหมายเรียกพยาน ให้ความคุ้มครองพยาน และร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการตรวจค้นหาพยานหลักฐาน และหรือจับกุมผู้กระทำความผิด

สายตรวจกับการป้องกันอาชญากรรม

หลักการของการป้องกัน คือ

1. ป้องกันมิให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นในท้องที่ที่รับผิดชอบ โดยมีวิธีการป้องกัน เช่น การแสดงตัว การปรากฏตัว การตรวจค้น การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน การสร้างแหล่งข้อมูล การนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน เป็นต้น

2. หากมีเหตุเกิดขึ้น จะต้องรีบไปที่เกิดเหตุ ใช้ยุทธวิธี ระงับยับยั้งมิให้เหตุมีความรุนแรง เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนน้อยที่สุด และให้สถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

สายตรวจกับการปราบปราม

เมื่อมีอาชญากรรมหรือมีเหตุเกิดขึ้น ตำรวจสายตรวจจะต้องรีบเดินทางไปที่เกิดเหตุ ใช้อำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการค้นตัวบุคคล ยานพาหนะ การจับกุม การควบคุมตัวผู้ถูกจับและส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน การยึดไว้ซึ่งทรัพย์สินที่มีไว้ได้ใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิดหรือสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การรับแจ้งเหตุ การรับคำร้องทุกข์

เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ จะต้องไปที่เกิดเหตุในทันทีที่ได้รับแจ้งว่ามีเหตุเกิด

สายตรวจกับการให้บริการ

การให้บริการกับประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความสงบเรียบร้อย สายตรวจจึงมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชนด้วย แต่การให้บริการกับประชาชนนั้นจะต้องไม่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยอันเป็นภารกิจหลัก

การให้บริการประชาชน เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ตำรวจที่ดีให้กับประชาชน

สายตรวจกับศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดให้มีโทรศัพท์หมายเลข 191 เป็นหมายเลขสำหรับการรับแจ้งเหตุฉุกเฉินจากประชาชน หมายเลขเดียวกันทั่วทั้งประเทศ ซึ่งหลังจากที่ศูนย์ 191 ได้รับแจ้งแล้ว จะประสานสั่งการไปยังสายตรวจที่อยู่ใกล้ หรือรับผิดชอบพื้นที่ที่เกิดเหตุ สายตรวจจึงมีหน้าที่ไประงับเหตุตามที่ได้รับแจ้งจากศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191

ศูนย์วิทยุเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ระดับสถานีตำรวจ

การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันเหตุ

การกำหนดหน้าที่ของตำแหน่งในงานป้องกันปราบปรามสถานีตำรวจ

ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 537/2555 ลง 27 กันยายน 2555 ได้กำหนดหน้าที่ของตำแหน่ง
ในงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจ เฉพาะในส่วนของผู้ปฏิบัติงานสายตรวจ ดังนี้

1. หน้าที่การงานของรองสารวัตรป้องกันปราบปราม

- 1.1 ปฏิบัติงานตามที่หัวหน้างานป้องกันปราบปราม หรือสารวัตรป้องกันปราบปรามมอบหมาย
- 1.2 ปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในหน้าที่การงานของหัวหน้างานป้องกันปราบปรามและของสารวัตร

ป้องกันปราบปราม ได้แก่

- 1) งานการข่าว
- 2) งานจัดทำแผนที่ ระบบข้อมูลอาชญากรรม รวมทั้งการจัดระบบข้อมูลเป้าหมายที่อาจ

เกิดอาชญากรรม และระบบข้อมูลทางสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกัน ระวังปราบปรามอาชญากรรม

- 3) งานควบคุมผู้ต้องหาและผู้ถูกกักขัง
- 4) งานควบคุมศูนย์วิทยุหรือการรับ-ส่งวิทยุของสถานีตำรวจ

- 5) งานจัดตั้งจุดรับแจ้งเหตุ จุดตรวจ จุดสกัด และกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น
- 6) งานจัดสายตรวจทุกประเภท
- 7) งานควบคุมแหล่งอบายมุขและการจัดระเบียบสังคม
- 8) งานปราบปรามการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญาทุกฉบับ
- 9) งานปราบปรามผู้มีอิทธิพลและมือปืนรับจ้าง
- 10) งานพิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี
- 11) งานปราบปรามผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับบ่อนการพนัน สถานบริการ และแหล่งอบายมุข
- 12) งานปราบปรามผู้มีอิทธิพลในการฮั้วประมูลและขัดขวางการเสนอแข่งขันราคาในการประมูล
- 13) งานที่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 14) งานตามกฎหมายว่าด้วยการจำหน่ายสุรา สถานบริการ โรงแรม ภาพยนตร์ โรงรับจำนำ อารูปีน การพนัน ค้าของเก่า การเรียไร รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้
- 15) การฝึกอบรมประชาชน อาสาสมัคร เด็ก เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา พนักงานรักษาความปลอดภัย ลูกเสือชาวบ้าน สมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ ฯลฯ ที่เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม และรักษาความปลอดภัยเพื่อช่วยเหลือกิจการตำรวจ
- 16) งานคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) ระดับสถานีตำรวจ
- 17) งานประชาสัมพันธ์ชุมชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนและทุกภาคส่วนของสังคมในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจ
- 18) งานพัฒนากำลังพล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
- 19) งานระบบงบประมาณที่เกี่ยวกับงานป้องกันปราบปราม
- 20) ตรวจสอบและประเมินผลวิจัย และพัฒนาการปฏิบัติตามนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
- 21) กรณีการกระทำความผิดให้พิจารณาสั่งการให้ผู้ปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามดำเนินการจับกุมหรือดำเนินการจับกุมด้วยตนเอง

22) งานการจัดกำลังร่วมในการถวายความปลอดภัยแด่องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่เสด็จพระราชดำเนินเข้ามาในพื้นที่ของสถานีตำรวจ

23) การควบคุมความสงบเรียบร้อยกรณีมีเหตุพิเศษต่าง ๆ เช่น การจัดงานตามประเพณี การชุมนุมประชุม และอื่น ๆ

1.3 กรณีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นให้ดำเนินการจับกุม โดยพิจารณาใช้กำลังตามความเหมาะสม แล้วรายงานหัวหน้างานป้องกันปราบปราม หรือสารวัตรป้องกันปราบปรามทราบ

1.4 ปฏิบัติหน้าที่นายร้อยตำรวจเวร

1.5 ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสายตรวจ

1.6 ขณะปฏิบัติหน้าที่นายร้อยตำรวจเวร และหัวหน้าสายตรวจในคราวเดียวกัน ให้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการป้องกันเป็นหลัก ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในด้านระดับปราบปราม ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือตามความเหมาะสม

1.7 ควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ความประพฤติและระเบียบวินัย

1.8 การปฏิบัติหน้าที่หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ให้มีอำนาจมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อื่นได้ตามความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องไม่เสียหายต่อหน้าที่

1.9 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันปราบปราม

1.10 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2. หน้าที่การงานของรองสารวัตร (ตำแหน่งควบคุมผู้บังคับหมู่ถึงรองสารวัตร) ป้องกันปราบปราม

2.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งระดับผู้บังคับหมู่ที่ปฏิบัติอยู่เดิม โดยปฏิบัติหน้าที่ในสายงานป้องกันปราบปรามภายใต้การกำกับตรวจสอบโดยทั่วไป และอาจได้รับมอบหมายให้ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจจำนวนหนึ่ง

2.2 ตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ แก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบให้เสร็จสิ้น ณ จุดเดียว

2.3 ปฏิบัติหน้าที่ร้อยเวรบริการบนสถานีตำรวจ หัวหน้าสายตรวจ หัวหน้าชุดมวลชนสัมพันธ์ หัวหน้าชุดปฏิบัติการชายแดน หัวหน้าชุดข่าว หัวหน้าชุดปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

2.4 ปฏิบัติงานด้วยตนเองในลักษณะของผู้มีประสบการณ์ในงานด้านป้องกันปราบปรามของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นต้น

2.5 ช่วยเหลืองานของข้าราชการตำรวจระดับตำแหน่งสารวัตรหรือเทียบเท่า

2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

3. **หน้าที่การงานของผู้บังคับหมู่ป้องกันปราบปราม** เฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการป้องกันปราบปราม มีหน้าที่ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามตามผู้บังคับบัญชามอบหมาย และสั่งการเกี่ยวกับคดีอาญาทุกประเภท และคดีตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญาทุกฉบับ โดยให้เก็บและรายงานตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

3.2 ป้องกันเหตุ โดยการตรวจตราทั่วไป หากต้องใช้กำลังตำรวจไปทำการระงับ ปราบปราม เมื่อพบเหตุที่ต้องระงับ ปราบปราม ต้องดำเนินการด้วยตนเอง หรือแจ้งสั่งให้ใช้กำลังตำรวจตามความเหมาะสม หรือตามแผนที่กำหนดไว้

3.3 การปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.4 ปฏิบัติหน้าที่ถวายความปลอดภัยแด่องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่เสด็จพระราชดำเนินเข้ามาในพื้นที่ของสถานีตำรวจ

3.5 ควบคุมความสงบเรียบร้อยกรณีมีเหตุพิเศษต่าง ๆ เช่น การจัดงานตามประเพณี การชุมนุมประท้วง และอื่น ๆ

3.6 ปฏิบัติหน้าที่สืบเวรประจำสถานีตำรวจ ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของยามสถานีตำรวจ ประชาสัมพันธ์ ควบคุมผู้ต้องหา พิมพ์ลายนิ้วมือ

3.7 ปฏิบัติหน้าที่ยามสถานีตำรวจ รักษาการณ์ รักษาความสงบเรียบร้อย ความสะอาด พัสดุดของหลวง สิ่งของที่ยึดมาประกอบคดี ตลอดจนช่วยเหลือควบคุมดูแลผู้ต้องหาและผู้ต้องขัง

3.8 ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนและทุกภาคส่วนของสังคมในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจ

3.9 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันปราบปราม

3.10 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

คุณลักษณะของตำรวจสายตรวจที่ดี ได้แก่

1. มีอายุระหว่าง 18 - 45 ปี
2. มีสมรรถภาพทางร่างกายอยู่ในเกณฑ์ดี
3. มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตอาสา
4. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับประชาชนในท้องที่ได้
5. ต้องเป็นผู้มีความรู้ในตัวบทกฎหมายและยุทธวิธีตำรวจสำหรับการปฏิบัติหน้าที่
6. ต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
7. ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ

8. มีคุณสมบัติครบตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งสายตรวจที่ ก.ตร. กำหนดไว้
9. เป็นผู้ที่มีปฏิภานไหวพริบและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์
10. มีทักษะในการใช้อาวุธปืนทางยุทธวิธี
11. มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

บทที่ 2

การควบคุมและการปฏิบัติงานสายตรวจ

1. สายตรวจในสถานีตำรวจนครบาล และ สายตรวจเขตเทศบาลหลักในสถานีตำรวจภูธร

1.1 การเตรียมการก่อนออกตรวจ (INPUT)

ก่อนออกตรวจ หัวหน้างานป้องกันปราบปราม, สวป., และ รอง สวป. (ที่ทำหน้าที่หัวหน้าสายตรวจ) และตัวสายตรวจ จะต้องเตรียมการ และดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 จัดเตรียมอาวุธและอุปกรณ์ ยานพาหนะ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ ได้แก่

- 1) อุปกรณ์ประจำตัวสายตรวจ เช่น อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วิทยุสื่อสารประจำตัว กุญแจมือ ไฟฉาย แบบรายงาน สมุดพกประจำตัว หมวกติดกล้อง CCTV เป็นต้น
- 2) อุปกรณ์ประจำรถสายตรวจ เช่น วิทยุสื่อสารประจำรถ สมุดบันทึกของร้อยเวร 20 สายฟ่งแบตเตอรี่ สายลากจูง เป็นต้น
- 3) รถสายตรวจที่มีความสะอาด เรียบร้อย สภาพพร้อมใช้งาน
- 4) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สายตรวจต้องแต่งเครื่องแบบกาก็ ติดสายนกหวีด (สีแดง)

1.1.2 หัวหน้าสายตรวจ เรียกสายตรวจประชุมตรวจความพร้อม ซึ่งแจ้งภารกิจก่อนออกปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อย 15 นาที โดยปฏิบัติได้ใน 2 ลักษณะ คือ

- 1) การเรียกแถวประชุมนอกห้องปฏิบัติการสายตรวจ โดยเน้นในเรื่อง
 - (1) การฝึกความมีระเบียบวินัย การเข้าแถว
 - (2) การตรวจสอบจำนวนตำรวจสายตรวจที่มีหน้าที่ปฏิบัติในผลัดนั้น ๆ และลงชื่อในสมุดควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจ
 - (3) การตรวจสอบเครื่องแต่งกาย อาวุธ อุปกรณ์ และเอกสารต่าง ๆ ทั้งแบบประจำตัวและประจำรถ
 - (4) การตรวจสอบความพร้อมของรถสายตรวจ
 - (5) การฝึกทบทวนยุทธวิธี เช่น การใช้อาวุธปืน การป้องกันตัว การเข้าจับกุมคนร้าย
 - (6) การชี้แจงแผนการตรวจ และข้อราชการต่าง ๆ
- 2) การประชุมในห้องปฏิบัติการสายตรวจ โดยเน้นในเรื่อง
 - (1) การตรวจสอบจำนวนตำรวจสายตรวจที่มีหน้าที่ปฏิบัติในผลัดนั้น ๆ และลงชื่อในสมุดควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจ

(2) การชี้แจงแผนการตรวจ สถานภาพอาชญากรรม และข้อราชการที่มีรายละเอียด ที่ควรใช้เอกสาร หรือแผนภูมิประกอบ

(3) การหารือแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่สายตรวจได้พบมา

(4) การฝึกอบรมทบทวน เพิ่มเติม ความรู้ในเรื่องกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

(5) การฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยี เช่น เทคนิคการถ่ายภาพ การใช้ QR Code

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุม หัวหน้าสายตรวจ, สวป., หรือ หัวหน้างานป้องกันปราบปราม ผู้ที่ประชุมปล่อยแถวสายตรวจ จะต้องบันทึกข้อราชการที่ชี้แจงในสมุดปล่อยแถวสายตรวจด้วยลายมือของตนเอง

1.2 การปฏิบัติหน้าที่ขณะออกตรวจ (PROCESS)

1.2.1 การปฏิบัติหน้าที่ขณะออกตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจรถยนต์ และสายตรวจรถจักรยานยนต์ มีดังต่อไปนี้

1) การออกตรวจ สายตรวจรถยนต์ต้องประกอบกำลังอย่างน้อย 2 นาย สายตรวจรถจักรยานยนต์ต้องประกอบกำลัง 2 นาย และไม่ออกตรวจเพียงลำพัง

2) ตรวจสอบแผนปฏิบัติ และแผนการตรวจของสายตรวจ เพื่อป้องกันมิให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

(1) การตรวจตู้แดง

- การลงชื่อในสมุดตู้แดงของสายตรวจต้องเขียนด้วยลายมือของตนเองทั้ง 2 นาย

- ในทุก 4 ชั่วโมง สายตรวจรถจักรยานยนต์ จะต้องตรวจตู้แดงทุกตู้ในเขตตรวจที่

รับผิดชอบ

- กรณีสายตรวจติดภารกิจ ไม่สามารถตรวจตู้แดงตามจำนวนที่กำหนดได้ เช่น

ไประงับเหตุ ตั้งจุดตรวจ ให้แจ้งหัวหน้าสายตรวจทราบ และให้ศูนย์วิทยุของ สน./สภ. จดบันทึกไว้

- ให้สายตรวจรถจักรยานยนต์ ผลัดที่เข้าเวร 00.01-08.00 น. เป็นผู้เก็บและวาง

สมุดตู้แดง สำหรับสมุดตู้แดงที่เก็บมาให้ส่งมอบให้หัวหน้าสายตรวจ หรือ ร้อยเวร 20 ผลัดที่กำลังเข้าเวรตรวจ

- กรณีที่ สน./สภ.ใด นำเทคโนโลยีที่เชื่อถือได้ มาใช้ในการควบคุมสายตรวจ เช่น

การใช้ QR Code หรือการสแกนนิ้วมือ ให้สามารถใช้แทนการจัดทำและการลงชื่อในสมุดตู้แดงแบบปกติได้

(2) ตรวจสอบสัมพันธ์กับสายตรวจอื่น ๆ และหัวหน้าสายตรวจ

(3) หยุดรถสังเกตการณ์ (ว.10) ป้องกันเหตุตามจุดล่อแหลม จุดเสี่ยง หรือจุดหลบฝน ที่กำหนด (อย่างน้อย 3 จุดต่อผลัด) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ว.10 ก่อนออกเวร

3) ตรวจเยี่ยมเยียนประชาชน และบันทึกตามแบบรายงาน 2 บ้านต่อผลัด

4) ตั้งจุดตรวจคัน หรือตรวจคันบุคคล ยานพาหนะ ที่ต้องสงสัย

5) สืบสวนหาข่าวอาชญากรรม รับคำร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ และรายงานหัวหน้าสายตรวจ เพื่อนำเสนอสารวัตรป้องกันปราบปราม หัวหน้างานป้องกันปราบปราม และหัวหน้าสถานีตำรวจต่อไป

6) ระวังเหตุ ตามที่ได้รับแจ้งจากศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191, ศูนย์วิทยุ สน./สภ. หรือรับแจ้ง หรือพบเหตุด้วยตนเอง และจับกุมผู้กระทำผิดตามอำนาจหน้าที่ โดยการไปถึงที่เกิดเหตุควรใช้เวลาไม่เกิน 5 นาที

กรณีมีเหตุเข้าข้อ หรือติดภารกิจ ให้แจ้งศูนย์วิทยุ สน./สภ. เพื่อแจ้งให้หัวหน้าสายตรวจสั่งการให้ผู้อื่นไปปฏิบัติหน้าที่แทน

กรณีเป็นเหตุที่ต้องให้พนักงานสอบสวนตรวจที่เกิดเหตุ ให้รักษาสถานที่เกิดเหตุไว้

7) สกัดจับกุมคนร้าย ตามแผนก้วสกัดจับ

8) บริการประชาชน

1.2.2 การปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าสายตรวจ (ร้อยเวร 20) ขณะออกตรวจมีดังนี้

1) การออกตรวจ สายตรวจรถยนต์ต้องประกอบกำลังอย่างน้อย 2 นาย และไม่ออกตรวจเพียงลำพัง

2) ตรวจสอบการปฏิบัติของสายตรวจต่าง ๆ ให้ตรวจตามแผนที่กำหนด

3) ตรวจสอบสัมพันธ์กับสายตรวจต่าง ๆ

4) ตรวจจุดตรวจตู้แดง โดยใน 1 ผลัด (8 ชั่วโมง) สายตรวจรถยนต์ ให้ตรวจตู้แดง ตู้ยาม และสายตรวจต่าง ๆ ในเขตชุมชนอย่างน้อย 1 รอบ

5) สั่งการควบคุมการปฏิบัติกรณีมีเหตุฉุกเฉิน และแก้ไขปัญหากรณีสายตรวจที่รับผิดชอบติดภารกิจ จนกว่าผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไปที่จะเข้ามาควบคุมการดำเนินการแทน

6) ระวังเหตุ รักษาสถานที่เกิดเหตุ สืบสวนและจับกุมผู้กระทำผิด

7) ตรวจสอบการเข้าประจำจุดสกัดของสายตรวจต่าง ๆ

8) ควบคุมการตั้งจุดตรวจ

9) เยี่ยมเยียนประชาชน และบันทึกตามแบบรายงาน 2 บ้านต่อผลัด

10) ให้ความช่วยเหลือประชาชนเรื่องต่าง ๆ เช่น รถเสีย น้ำท่วม ฯลฯ

1.3 การปฏิบัติหน้าที่หลังเสร็จสิ้นการตรวจ(OUTPUT)

1.3.1 การปฏิบัติของตำรวจสายตรวจหลังออกตรวจ มีดังนี้

1) กลับมาพร้อมที่สถานีตำรวจหรือห้องปฏิบัติการสายตรวจเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ และลงชื่อในสมุดควบคุมการปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ

2) จัดทำและส่งรายงานต่าง ๆ ให้เรียบร้อย

3) ตรวจสอบ และส่งมอบอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนรวม เช่น อาวุธปืนของทางราชการ วิทยุสื่อสาร ยานพาหนะ ฯลฯ ให้เรียบร้อย

4) รายงานปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ต่อหัวหน้าสายตรวจ

5) ตรวจสอบภารกิจต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติในช่วงเวลาต่อไป หรือภารกิจพิเศษตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เช่น การรับเสด็จฯ การถูกระดมไปช่วยสถานีตำรวจอื่น ๆ เป็นต้น

1.3.2 การปฏิบัติของหัวหน้าสายตรวจ (ร้อยเวร 20) หลังออกตรวจ มีดังนี้

1) กลับมาที่สถานีตำรวจหรือห้องปฏิบัติการสายตรวจ เพื่อตรวจสอบยอดกำลังพลสายตรวจ ตรวจสอบสายตรวจในการส่งมอบอุปกรณ์เครื่องใช้ของทางราชการ

2) หัวหน้าสายตรวจ ซึ่งเข้าเวรผลัด 00.01 – 08.00 น. ให้ตรวจสมุดตู้แดงที่เก็บมาแล้ว เสนอ สวป. ภายใน 09.00 น. เป็นประจำทุกวัน

3) รวบรวมรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานสายตรวจ เช่น ผลการจับกุม ผลการตรวจสัมพันธ์ ผลการเยี่ยมเยียนประชาชน ฯลฯ เสนอ สวป.ตรวจตามวงรอบ

4) ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ และรับทราบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจในผลัดนั้น ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

2. สายตรวจตำบล

2.1 สายตรวจตำบลแต่ละแห่ง

2.1.1 สายตรวจตำบลต้องพักแรมอยู่ที่พักสายตรวจในพื้นที่รับผิดชอบ หากพื้นที่ใดไม่มีที่พักสายตรวจให้พักในสถานที่ที่เหมาะสมในตำบลนั้น

2.1.2 สายตรวจตำบลควรมีกำลังพลอย่างน้อย 3 นาย และต้องจัดเวรการปฏิบัติหน้าที่โดยให้มีกำลังพลประจำที่พักสายตรวจและออกตรวจท้องที่ และจัดให้มีราษฎรอาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่ร่วมก็ได้

2.1.3 สายตรวจตำบลต้องจัดทำข้อมูลท้องถื่นไว้ ณ ที่พักสายตรวจนั้น ๆ และให้ส่งเก็บรวบรวมที่ห้องปฏิบัติการสายตรวจด้วย

2.1.4 สายตรวจตำบลต้องออกตรวจทุกวัน และจัดทำข้อมูลคร่าวเรือนที่ไปตรวจอย่างน้อยวันละ 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 หลังคาเรือน และควรตรวจให้ครบทุกหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ ภายใน 15 วัน เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม หากสายตรวจตำบลใดมีกำลังพลน้อยกว่า 3 นาย สามารถลดการตรวจและการจัดทำข้อมูลคร่าวเรือนได้ตามส่วน (3 นาย/3 หลังคาเรือนต่อวันเท่ากับ 100 เปอร์เซ็นต์)

2.1.5 สายตรวจตำบลทุกสายที่ออกปฏิบัติหน้าที่ ต้องบันทึกผลการตรวจเยี่ยมชุมชน/ประชาชนไว้ในสมุดตรวจและ/หรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ของสายตรวจตำบลที่ทางสถานีตำรวจจัดทำไว้

2.1.6 ผู้อยู่ที่พักสายตรวจให้มีหน้าที่รับแจ้งเหตุและบริการประชาชน โดยต้องแต่งเครื่องแบบให้เรียบร้อย

2.1.7 สืบสวนหาข่าวอาชญากรรม รับคำร้องเรียน

2.1.8 ระวังเหตุ ตามที่ได้รับแจ้งจากศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 191, ศูนย์วิทยุ สน./สภ. หรือรับแจ้ง หรือพบเหตุด้วยตนเอง และจับกุมผู้กระทำผิดตามอำนาจหน้าที่ โดยการไปถึงที่เกิดเหตุควรใช้เวลาไม่เกิน 12 นาที

กรณีมีเหตุซ้ำซ้อน หรือติดภารกิจ ให้แจ้งศูนย์วิทยุ สน./สภ. เพื่อแจ้งให้หัวหน้าสายตรวจสั่งการให้ผู้อื่นไปปฏิบัติหน้าที่แทน

กรณีเป็นเหตุที่ต้องให้พนักงานสอบสวนตรวจที่เกิดเหตุ ให้รักษาสถานที่เกิดเหตุไว้

2.1.9 สกัดจับกุมคนร้าย ตามแผนก้วสกัดจับ

2.1.10 บริการประชาชน

2.1.11 ให้หัวหน้าสายตรวจตำบล รวบรวมสมุดบันทึก และแฟ้มข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ แฟ้มข้อมูลครัวเรือน สมุดบันทึกผลการตรวจเยี่ยมชุมชน/ประชาชน สมุดรับแจ้งเหตุ สมุดบันทึกการตรวจเยี่ยมของผู้บังคับบัญชา แฟ้มการจัดเวรปฏิบัติหน้าที่ เสนอ สวป., หัวหน้างานป้องกันปราบปราม และ หน.สภ. ตรวจทุกวันที่ 1 และ 16 ของเดือน

2.2 ผู้ควบคุม หรือหัวหน้าของสายตรวจตำบล

ในกรณีที่ สภ.ใด มีการจัด รอง สวป. ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม หรือเป็นหัวหน้าของสายตรวจตำบล ให้ปฏิบัติดังนี้

2.2.1 ผู้ควบคุมสายตรวจตำบล ต้องออกตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจตำบลทุกวัน และบันทึกผลการตรวจไว้ในสมุดตรวจ โดยควรตรวจให้ครอบคลุมทุกตำบลภายใน 7 วัน และหมุนเวียนสุ่มตรวจหมู่บ้านให้มากที่สุด

2.2.2 ให้ผู้ควบคุมสายตรวจตำบล หรือหัวหน้าสายตรวจ หรือ ร้อยเวร 20 กรณีที่ไม่มีผู้ควบคุมสายตรวจตำบล รวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลครัวเรือนของสายตรวจตำบล และเอกสารอื่น ๆ ส่งให้ สวป., หัวหน้างานป้องกันปราบปราม และ หัวหน้าสถานีตำรวจ ตรวจสอบข้อ 2.1.11

3. สายตรวจชุมชนประจำตำบล

3.1 สายตรวจชุมชนประจำตำบล เป็นสายตรวจที่จัดขึ้นเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ที่เป็นชุมชนของแต่ละตำบล โดยหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือ หัวหน้างานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม พิจารณากำหนดเขตตรวจ และคัดเลือกข้าราชการตำรวจที่มีความเหมาะสม

อย่างน้อย 2 นาย ปฏิบัติหน้าที่เป็นสายตรวจชุมชนประจำตำบล และจัดให้มีราษฎรอาสาสมัครสำหรับปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน

3.2 สายตรวจชุมชนประจำตำบล ต้องออกตรวจท้องที่ภายในเขตชุมชนประจำตำบลที่รับผิดชอบ ร่วมกับราษฎรอาสาสมัคร 2-5 นาย โดยเน้นงานด้านการข่าว การให้ความช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนในพื้นที่ และแสวงหาความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

3.3 การจัดทำแผนการตรวจ การปฏิบัติ และการรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจชุมชนประจำตำบล ให้นำแนวทางการปฏิบัติของสายตรวจจรจัดจักรยานยนต์มาใช้โดยอนุโลม

3.4 สายตรวจชุมชนประจำตำบลใดที่มีที่ทำการลักษณะเดียวกับสายตรวจตำบล ต้องจัดทำข้อมูลท้องถื่นไว้ ณ ที่พักสายตรวจชุมชนประจำตำบลนั้น ๆ และให้ส่งเก็บรวบรวมที่ห้องปฏิบัติการสายตรวจ เช่นเดียวกับสายตรวจตำบลด้วย

4. สายตรวจเดินเท้า

4.1 สายตรวจเดินเท้ามีความสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นการป้องกันเหตุ ในพื้นที่ชุมชนหนาแน่น ที่ไม่เหมาะแก่การนำยานพาหนะเข้าไป เช่น ศูนย์การค้า ตลาด แหล่งท่องเที่ยวที่มีประชาชนพลุกพล่าน

4.2 หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้างานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กำหนดพื้นที่เขตตรวจของสายตรวจเดินเท้า และจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่เป็นสายตรวจเดินเท้า โดยสายตรวจเดินเท้า 1 สาย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจอย่างน้อย 2 นาย

4.3 การจัดทำแผนการตรวจ การปฏิบัติ และการรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจเดินเท้า ให้นำแนวทางการปฏิบัติของสายตรวจจรจัดจักรยานยนต์มาใช้โดยอนุโลม

5. สายตรวจทางเรือ

5.1 สายตรวจทางเรือ เป็นสายตรวจที่จัดขึ้นเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ที่เป็นแม่น้ำ ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ หรือทะเล โดยหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือ หัวหน้างานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างน้อย 2 นาย ใช้เรือขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ทางน้ำในเขตรับผิดชอบเป็นยานพาหนะ

5.2 การตรวจของสายตรวจทางเรือ เน้นทั้งด้านการป้องกันเหตุ สร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชนที่อยู่บนเรือ แพ หรือมีที่พักอาศัยอยู่ริมน้ำ และด้านการปราบปรามผู้กระทำความผิดที่ก่อเหตุบนเรือ แพ หรือใช้เรือแพ เป็นพาหนะในการกระทำความผิด

5.3 การแต่งกายของสายตรวจทางเรือ อาจปรับให้เข้ากับสภาพการปฏิบัติงาน แต่ต้องมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นตำรวจ แต่งกายให้เหมือนกันทุกคน และมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วน

5.4 การจัดทำแผนการตรวจ การปฏิบัติ และการรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจทางเรือ ให้นำแนวทางการปฏิบัติของสายตรวจรถจักรยานยนต์มาใช้โดยอนุโลม

6. สายตรวจจักรยานสองล้อ

6.1 สายตรวจรถจักรยานสองล้อ เป็นสายตรวจที่จัดขึ้นเพื่อเน้นการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะแก่การใช้สายตรวจรถยนต์และรถจักรยานยนต์ แต่มีพื้นที่ที่ต้องออกตรวจมากกว่าที่สายตรวจเดินเท้าจะกระทำได้

6.2 หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือ หัวหน้างานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กำหนดพื้นที่เป็นเขตตรวจของสายตรวจจักรยานสองล้อ และจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ 1 นาย ต่อรถจักรยานสองล้อ 1 คัน โดยสายตรวจจักรยานสองล้อ 1 สาย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจอย่างน้อย 2นาย/2 คัน ขึ้นไป

6.3 การแต่งกายของสายตรวจจักรยานสองล้อ อาจปรับให้เข้ากับสภาพการปฏิบัติงาน แต่ต้องมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นตำรวจ แต่งกายให้เหมือนกันทุกคน และมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วน

6.4 การจัดทำแผนการตรวจ การปฏิบัติ และการรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจจักรยานสองล้อ ให้นำแนวทางการปฏิบัติของสายตรวจรถจักรยานยนต์มาใช้โดยอนุโลม

7. สายตรวจประเภทอื่น ๆ

การจัดสายตรวจประเภทอื่น ๆ เช่น สายตรวจม้า สายตรวจสุนัข สายตรวจทางอากาศ เป็นไปตามความเหมาะสม และศักยภาพของแต่ละสถานีตำรวจ โดยเมื่อมีการจัด จะต้องมีแผนการตรวจ มีรายละเอียดของการปฏิบัติ และการรายงานผลการปฏิบัติด้วย

บทที่ 3

การเผชิญเหตุ

1. มาตรฐานการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เผชิญเหตุคนแรก

เมื่อมีเหตุเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับแจ้ง หรือพบเห็นเหตุการณ์ จะต้องรีบเดินทางไปที่เกิดเหตุ เข้าระงับเหตุ และจัดการกับเหตุนั้น ๆ ทันที เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งการมอบหมายภารกิจนั้น ๆ ให้กับหน่วยอื่นปฏิบัติแทน โดยการดำเนินการให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน และพิจารณาตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ การดูแลทรัพย์สินต่าง ๆ และการบังคับใช้กฎหมาย

2. ขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เผชิญเหตุคนแรก

2.1 ก่อนเข้าเผชิญเหตุ

2.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นตามหลัก ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร

2.1.2 รายงานศูนย์วิทยุ หรือผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นการยืนยันสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และรายงานถึงสภาพแวดล้อมในที่เกิดเหตุในทันที

2.1.3 ขอกำลังสนับสนุน การขอกำลังสนับสนุน หรือขอความช่วยเหลือในกรณีจำเป็น เช่น คนร้ายมีจำนวนมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมากอยู่บริเวณที่เกิดเหตุ เป็นต้น

2.2 ขณะเข้าเผชิญเหตุ

2.2.1 ให้ประเมินสถานการณ์และความเสี่ยง โดยประเมินจากบริเวณที่เกิดเหตุในมุมมองของสถานการณ์ขณะนั้น และเตรียมแผนสำรอง หากเหตุการณ์ยกระดับความรุนแรง

อย่ารีบเร่งเข้าสถานที่เกิดเหตุหรือแสดงตัวทันทีเมื่อถึงที่เกิดเหตุซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

2.2.2 ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ โดยให้การช่วยเหลือทางการแพทย์แก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บทุกคน ในบริเวณที่เกิดเหตุ

2.2.3 ปฏิบัติการตามยุทธวิธี กรณีจำเป็นเร่งด่วน ให้เข้าระงับเหตุตามลำดับการใช้กำลัง โดยพิจารณาความเหมาะสมตามสัดส่วน ตามสถานการณ์และพฤติกรรมของคนร้าย และสภาพแวดล้อม

ตัวอย่างการใช้ไม้ง่ามในการควบคุมคนร้าย

2.2.4 ปิดกั้นพื้นที่ และรักษาสถานที่เกิดเหตุ พิจารณาอพยพบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากที่เกิดเหตุ การป้องกันไม่ให้บุคคลเข้าและออกจากพื้นที่นั้น ตลอดจนการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อป้องกันมิให้พยานหลักฐานต่าง ๆ สูญหาย หรือถูกทำลาย การปิดกั้นที่เกิดเหตุอาจดำเนินการโดยบุคคล เชือก แผงกั้น เครื่องหมายหรือแผ่นป้ายแสดงการห้ามเข้าบริเวณที่เกิดเหตุ

2.3 หลังเข้าเผชิญเหตุ

2.3.1 สรุปรายงานเบื้องต้น

การรายงานสรุปรายงานเบื้องต้น การจัดทำรายงานหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอผู้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง ครบถ้วน

ตัวอย่างข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เผชิญเหตุคนแรกต้องสรุปรายงานเบื้องต้น ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะรายงานได้ในเบื้องต้น ได้แก่

1) ข้อมูลเบื้องต้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด ทำไม)

(1) ชื่อคนร้าย จำนวนคนร้าย พฤติกรรมของคนร้าย ดำเนินรูปพรรณของคนร้าย อาวุธของคนร้าย ชื่อเรียกห้องของคนร้าย สาเหตุการกระทำความผิด

(2) เส้นทางและยานพาหนะที่คนร้ายใช้กระทำความผิดหรือหลบหนี

(3) ชื่อผู้เสียหาย ความเสียหายที่เกิดขึ้น ข้อมูลเบื้องต้น หรือสาเหตุที่จะฆ่าตัวตาย

(4) ตัวประกันเป็นใคร เกี่ยวข้องกับคนร้ายหรือไม่ จำนวนเท่าใด สภาพของตัวประกันเป็นอย่างไร สภาพของสถานที่ เส้นทางเข้าออกของอาคารที่ตัวประกันถูกควบคุม

- (5) กลุ่มผู้ชุมนุมเป็นกลุ่มใด จำนวนผู้ชุมนุม ข้อเรียกร้องและแกนนำกลุ่ม
- (6) สภาพของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ความเสียหายที่ประชาชนได้รับ จำนวนผู้บาดเจ็บ

ผู้สูญหาย ศพ

2) กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว เช่น

- (1) การปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ การจัดทำพื้นที่วงใน พื้นที่วงนอก
- (2) การปิดกั้นการจราจร มิให้มีผู้สัญจรเข้าออก บริเวณที่เกิดเหตุ
- (3) การประสานงานเบื้องต้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ดับเพลิง

สถานพยาบาล เป็นต้น

- (4) การอพยพผู้บาดเจ็บและประชาชนไปยังที่ปลอดภัย (ที่ใด และใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการนำไป)

ผู้รับผิดชอบดำเนินการนำไป)

3) เสนอแนะสถานที่ที่เห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่ปฏิบัติการหรือจุดรวมพล

4) ส่งมอบรายงานสรุป พร้อมรายชื่อของบุคคลที่ได้เข้าไปสอบถามรายละเอียด

ของเหตุการณ์ เพื่อฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนจะได้นำไปดำเนินการต่อ ในกรณีที่มีวัตถุพยานหรือภาพถ่ายเกี่ยวกับเหตุที่เกิดขึ้น สภาพผู้บาดเจ็บหรือยานพาหนะ ภาพถ่ายกลุ่มผู้ชุมนุม ให้ส่งมอบแก่ผู้บัญชาการเหตุการณ์โดยเร็ว

2.3.2 เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ ต้องกลับสู่สถานะ มีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่และการให้ความช่วยเหลือในกรณีต่อไปโดยทันที

3. อาวุธและอุปกรณ์เครื่องมือทางยุทธวิธีสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เผชิญเหตุคนแรก

3.1 อาวุธประจำตัว ได้แก่

3.1.1 ปืนพกพร้อมกระสุนปืนและซองปืน

3.1.2 แม็กกาซีนพร้อมซอง

3.1.3 กระบอง/ดิวพร้อมซอง

3.2 อุปกรณ์ประจำตัว ได้แก่

3.2.1 สเปรย์พริกไทยพร้อมซอง

3.2.2 เข็มขัดสนาม

3.2.3 กุญแจมือพร้อมซอง

3.2.4 ไฟฉายกำลังไฟแรงสูง

3.2.5 วิทยุสื่อสารพร้อมซอง

3.2.6 เสื่อเกราะกันกระสุน

- 3.2.7 หมวกสายตรวจ
- 3.2.8 สมุดบันทึกประจำตัว
- 3.2.9 นกหวีด
- 3.2.10 ถุงมือยาง
- 3.2.11 เสื้อสะท้อนแสง
- 3.3 อุปกรณ์ประจำรถจักรยานยนต์สายตรวจ ได้แก่
 - 3.3.1 กล้องติดตัวเจ้าหน้าที่ (Body Camera)
 - 3.3.2 สีสเปรย์ฉีดยานเวลารถชนกัน
 - 3.3.3 เสื้อกันฝนสีแสด
 - 3.3.4 มีดพับพร้อมซอง
 - 3.3.5 ตลับเมตร
 - 3.3.6 สายรัดข้อมือ
- 3.4 อุปกรณ์ประจำรถยนต์สายตรวจ ได้แก่
 - 3.4.1 วิทยุสื่อสาร
 - 3.4.2 คอมพิวเตอร์ (Note Book)
 - 3.4.3 เทปกั้นสถานที่เกิดเหตุ (Police Line)
 - 3.4.4 ชุดปฐมพยาบาล
 - 3.4.5 กล้องติดรถยนต์ (Dashboard Camera)
 - 3.4.6 เครื่องมือการเก็บรักษาวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์เบื้องต้น
 - 3.4.7 เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ
 - 3.4.8 ไฟฉายสปอตไลท์/กระบอกไฟเรืองแสง
 - 3.4.9 ปืนยิงแห/ตาข่ายพร้อมอุปกรณ์
 - 3.4.10 เครื่องดับเพลิง
 - 3.4.11 สายพ่วงแบตเตอรี่
 - 3.4.12 สายพานสำหรับลากรถ (ชนิดแบน)
 - 3.4.13 รองเท้ายางกันน้ำ
 - 3.4.14 กล้องส่องทางไกล สามารถใช้งานกลางคืนได้
 - 3.4.15 เข็มทิศ
 - 3.4.16 แผงไฟหยุดตรวจชนิดพกพา

3.4.17 ไม้ง่าม

3.5 อุปกรณ์ประจำหน่วย

3.5.1 เชือกพร้อมขอลาก

3.5.2 เครื่องตรวจโลหะแบบมือถือ

3.5.3 ไม้ง่าม ขอเกี่ยว

3.5.4 กรวยยางสะท้อนแสง

3.5.5 แผงไฟหยุดตรวจ

3.5.6 ป้ายหยุดตรวจและป้ายขออภัยในความไม่สะดวก

3.5.7 ชะแลง และขวานหงอน

3.6 อาวุธประจำหน่วย

3.6.1 ปืนยิงกระสุนยาง (ปืนยาว) พร้อมกระสุนยาง

3.6.2 ปืนยาว ปลย.11 ปชต.02

3.7 อาวุธและอุปกรณ์สำหรับหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ประกอบด้วย

3.7.1 ปืนยิงกระสุนยาง (ปืนพกสั้น) พร้อมกระสุนยาง

3.7.2 โล่กันกระสุน/หมวกกันกระสุน

3.7.3 ตัวสกัดรถยนต์ความเร็วสูง (ขวาก)/อุปกรณ์หยุดรถ ประเภทขวากหนามตะปูชนิด

เคลื่อนย้ายได้สะดวก

3.7.4 แวนตาเซฟตี้/กันสะเทือนต่างๆ

3.7.5 เครื่องมือหยุดรถฉุกเฉิน

3.7.6 เครื่องตรวจวัดแอลกอฮอล์ที่มีคุณภาพสูง

3.7.7 เครื่องโดรน (Drone) บังคับ พร้อมติดกล้อง

3.7.8 ชุดป้องกันตัว (สนับศอก, สนับเข่า)

3.7.9 ปืนช็อตไฟฟ้าพร้อมซอง*

ฯลฯ

หมายเหตุ

1. อาวุธ/อุปกรณ์ทุกชนิด ต้องกำหนดคุณสมบัติเฉพาะให้เหมาะสมและเป็นมาตรฐานสากล
2. สเปรย์พริกไทย ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคลหรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น ผู้ที่ถูกฉีดพ่นสารในกระป๋องสเปรย์ใส่ จะมีอาการสำคัญ จาม ระคายเคืองหรือแสบตา หลังจากนั้นไม่นานก็สามารถหายเป็นปกติได้ เห็นได้ว่า การผลิตสเปรย์พริกไทยดังกล่าวมิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้าย

ผู้ใด จึงไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ ทั้งไม่อาจใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สปเรย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (5) ตามคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2031/2554

3. ปืนช็อตไฟฟ้าเป็นทางเลือกในการใช้เครื่องมือทางยุทธวิธีในการตอบโต้สำหรับบุคคลที่ก่อเหตุ ความรุนแรง อาจมีลักษณะต้องการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น โดยปืนช็อตไฟฟ้าจะทำให้เกิดการชงักหมดแรง ในการตอบโต้ ล้มลง และยินยอมให้ควบคุมตัว โดยไม่มีแรงในการต่อสู้ ชัดขึ้น ผู้ปฏิบัติจะต้องได้รับการฝึก ให้เกิดทักษะ แต่ในบางครั้งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วยด้านระบบหัวใจ จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ ปืนช็อตไฟฟ้า โดยให้ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจอย่างรอบคอบเป็นกรณีพิเศษ

4. การปฏิบัติในขณะเผชิญเหตุลักษณะต่าง ๆ

4.1 เหตุลัทธทรัพย์

4.1.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวน และหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.1.2 ประเมินสถานการณ์ พิจารณาแก้ไขปัญหา ขอรับการสนับสนุน หรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกภาพสถานที่เกิดเหตุและรายงานเหตุการณ์เบื้องต้น หากมีคนร้ายอยู่ในที่เกิดเหตุ ให้พิจารณาว่าอาจเกิดอันตรายในการจับกุมหรือไม่ หากมีก็ขอให้กำลังสนับสนุน จัดกำลังปิดล้อม แล้วเข้าทำการจับกุม หรือหากมีคนร้ายหลบหนี ให้รีบแจ้งสกัดจับทันที

4.1.3 เมื่อถึงที่เกิดเหตุ แนะนำให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกไปจากที่เกิดเหตุ รวมทั้งปิดกั้นและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ไม่แตะต้องและเคลื่อนย้ายวัตถุพยานโดยเด็ดขาด ห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในที่เกิดเหตุ และอย่าให้ผู้ใดแตะต้องวัตถุที่มีผิวเรียบ โลหะ แก้ว กระจก เฟอร์นิเจอร์ ในห้องที่เกิดเหตุอย่างเด็ดขาด หากพบวัตถุพยานให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ หากพบผู้บาดเจ็บต้องปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสมและดำเนินการเพื่อนำส่งสถานพยาบาล หรือพบผู้เสียชีวิต ห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปแตะต้องและเคลื่อนย้ายโดยเด็ดขาด

4.1.4 ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน โดยสอบถามหาเจ้าของทรัพย์ ที่อยู่ ที่ทำงาน เบอร์โทรศัพท์ แล้วโทรศัพท์แจ้งให้ผู้เสียหายทราบ พร้อมทั้งสอบถามหาพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เกี่ยวกับรายละเอียด ตำหนิ รูปพรรณ จำนวนคนร้าย อาวุธ ยานพาหนะ เส้นทางหลบหนี มีผู้ได้รับอันตรายอย่างไรหรือไม่ สภาพพื้นที่โดยรอบที่เกิดเหตุ และทรัพย์สินที่คนร้ายได้ไป จดชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของพยานไว้ให้พนักงานสอบสวน

4.1.5 แจ้งรายละเอียด ข้อมูลของคนร้ายให้ศูนย์วิทยุทราบ เพื่อแจ้งสกัดจับคนร้าย

4.1.6 เตรียมเส้นทางเข้าออกสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้บังคับบัญชา

4.1.7 เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือพนักงานสอบสวนมาถึงให้รายงานเหตุการณ์ให้ทราบ

4.1.8 จดจำวิธีการของคนร้าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนตรวจตรา ป้องกัน และให้คำแนะนำประชาสัมพันธ์โดยใช้เครื่องขยายเสียงหรือวิธีการอื่นใดเพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนที่พักอาศัยหรืออยู่บริเวณใกล้เคียงที่เกิดเหตุได้รับรู้สถานการณ์ ให้ใช้ความระมัดระวัง และช่วยสังเกตการณ์และแจ้งเบาะแส

4.2 เหตุชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์

4.2.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวนและหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.2.2 ตรวจสอบดูว่าคนร้ายยังอยู่ในบริเวณบ้านที่เกิดเหตุหรือไม่ ถ้าไม่แน่ใจให้ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ แล้วแจ้งขอกำลังสนับสนุน หรือแน่ใจว่าคนร้ายไม่อยู่ในบ้านที่เกิดเหตุให้รีบสอบถามพยานใกล้เคียงหรือผู้เห็นเหตุการณ์ เพื่อให้ข้อมูลกับผู้บังคับบัญชา หรือหากมีคนร้ายหลบหนี ให้รีบแจ้งสกัดจับทันที

4.2.3 ตรวจสอบว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายหรือไม่ ถ้าถูกทำร้ายและได้รับบาดเจ็บให้ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด ถ้าเสียชีวิตแล้วห้ามมิให้เคลื่อนย้ายศพเป็นอันขาด พร้อมทั้งกันประชาชนผู้ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่เกิดเหตุ

4.2.4 ประเมินสถานการณ์ พิจารณาแก้ไขปัญหา ขอรับการสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกภาพสถานที่เกิดเหตุและรายงานเหตุการณ์เบื้องต้น

4.2.5 แนะนำให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกไปจากที่เกิดเหตุ รวมทั้งปิดกั้นและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ไม่แตะต้องและเคลื่อนย้ายวัตถุพยานโดยเด็ดขาด ห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในที่เกิดเหตุ และอย่าให้ผู้ใดแตะต้องวัตถุที่มีผิวเรียบ โลหะ แก้ว กระจก เพอร์นิเจอร์ ในห้องที่เกิดเหตุอย่างเด็ดขาด หากพบวัตถุพยานให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ

4.2.6 ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน โดยสอบถามหาเจ้าของทรัพย์ ที่อยู่ ที่ทำงาน เบอร์โทรศัพท์ แล้วโทรศัพท์แจ้งให้ผู้เสียหายทราบ พร้อมทั้งสอบถามหาพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เกี่ยวกับรายละเอียด ตำหนิ รูปพรรณ จำนวนคนร้าย อาวุธ ยานพาหนะ เส้นทางหลบหนี มีผู้ได้รับอันตรายอย่างไรหรือไม่ สภาพพื้นที่โดยรอบที่เกิดเหตุ และทรัพย์สินที่คนร้ายได้ไป จดชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของพยานไว้ให้พนักงานสอบสวน

4.2.7 โทรศัพท์แจ้งรายละเอียด ข้อมูลของคนร้ายให้ศูนย์วิทยุทราบ เพื่อแจ้งสกัดจับคนร้าย และแจ้งสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางที่สะดวกให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

4.2.8 เตรียมเส้นทางเข้าออกสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้บังคับบัญชา

4.2.9 เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือพนักงานสอบสวนมาถึงให้รายงานเหตุการณ์ให้ทราบ

4.2.10 จดจำวิธีการของคนร้าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนตรวจตรา ป้องกัน และให้คำแนะนำประชาสัมพันธ์โดยใช้เครื่องขยายเสียงหรือวิธีการอื่นใดเพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนที่พักอาศัยหรืออยู่บริเวณใกล้เคียงที่เกิดเหตุได้รับรู้สถานการณ์ ให้ใช้ความระมัดระวัง และช่วยสังเกตการณ์และแจ้งเบาะแส

4.3 เหตุประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย/นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท

4.3.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวนและหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.3.2 ประเมินสถานการณ์ หากผู้ก่อเหตุมีจำนวนมาก ให้แจ้งหัวหน้าสายตรวจเพื่อจัดกำลังสนับสนุน

4.3.3 เมื่อถึงที่เกิดเหตุ ให้เข้าระงับตามหลักสมควรแก่เหตุ เช่น ใช้กระบอง หรือสเปรย์พริกไทย หรืออุปกรณ์อื่นที่เหมาะสมแก่สถานการณ์

4.3.4 ตรวจสอบว่าผู้ถูกทำร้ายเสียชีวิตหรือไม่ หากยังไม่เสียชีวิตให้รีบนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว ถ้าเสียชีวิตแล้วให้กันประชาชนผู้ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากที่เกิดเหตุ ถ้าเป็นที่พักอาศัย เช่น ห้องเช่า แพลต อพาร์ทเมนท์ ให้ปิดประตูและฝ้าหน้าต่างประตูไว้

4.3.5 ห้ามมิให้ผู้ใดเคลื่อนย้ายศพออกจากที่เกิดเหตุเป็นอันขาด จนกว่าจะได้รับคำสั่งจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีนั้น และดูแลรักษาทรัพย์สินที่อยู่กับศพอย่าให้ผู้ใดหยิบฉวยลักไปได้

4.3.6 ดูแลรักษาวัตถุพยาน อาวุธ ที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ อย่าให้ผู้ใดแตะต้องโดยเด็ดขาด เพราะอาจมีร่องรอยลายนิ้วมือแฝงของคนร้ายติดอยู่

4.3.7 สอบถามผู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับรายละเอียด ตำหนิรูปพรรณ และจำนวนคนร้าย อาวุธ พยานพยานะที่ใช้ เส้นทางหลบหนี และทรัพย์สินที่คนร้ายได้ไป เพื่อแจ้งให้ศูนย์วิทยุประกาศสกัดจับ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ

4.3.8 จดชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ของพยานไว้ให้พนักงานสอบสวน

4.3.9 รักษาสถานที่เกิดเหตุจนกว่าผู้ชำนาญการด้านพิสูจน์หลักฐานจะตรวจและรวบรวมพยานหลักฐานเรียบร้อย หรือจนกว่าทนาย พนักงานอัยการ แพทย์ และผู้เกี่ยวข้องจะร่วมกันชันสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวนจะได้สั่งการให้เลิกรักษาสถานที่เกิดเหตุ นั้น ๆ

4.4 เหตุอุบัติเหตุจราจร

4.4.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวนทราบโดยเร็ว

4.4.2 เจ้าหน้าที่ 1 นาย รับผิดชอบจราจรที่ติดขัดให้เกิดความคล่องตัว

4.4.3 เจ้าหน้าที่อีก 1 นาย รับผิดชอบคู่อริ หรือถ้ามีผู้บาดเจ็บให้รีบทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็ว

4.4.4 ถ้ามีผู้เสียชีวิตอยู่ในที่เกิดเหตุให้ดำเนินการรักษาศพไว้ ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเคลื่อนย้ายหรือแตะต้องทรัพย์สินของศพ จนกว่าจะได้รับคำสั่งจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้น ๆ ทั้งนี้ให้จัดหาวัสดุที่เหมาะสมมาปกปิดศพไว้ชั่วคราว

4.4.5 นำคู่มือไปตกลงพูดคุยกันบนทางเท้า อย่ายืนคุยกันบนถนนบริเวณจุดที่เกิดเหตุ เพราะอาจเป็นอันตรายจากรถคันอื่นที่แล่นไปมาก่อนออกจากจุดเกิดเหตุ ถ้าแยกรถออกไม่ได้ให้ทำเครื่องหมายสัญญาณเท่าที่จะทำให้ผู้ขับขี่รถคันอื่นมองเห็นได้ในระยะไกล เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุซ้ำซ้อน ถ้าเป็นกรณีแยกคู่มือได้ ก็ให้จัดทำเครื่องหมายตำแหน่งของรถคู่มือไว้ให้ชัดเจน แล้วจัดทำแผนที่ส่งกลับไป

4.4.6 ถ้าเป็นกรณีรถชนแล้วหลบหนี ให้สอบถามพยานบริเวณที่เกิดเหตุ จดชื่อ ที่อยู่พยานไว้ให้พนักงานสอบสวน แล้วโทรศัพท์แจ้งข้อมูลรายละเอียดรถที่หลบหนีให้ศูนย์วิทยุทราบเพื่อสกัดจับโดยเร็ว

4.4.7 ถ้ารถที่เกิดอุบัติเหตุอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายรถได้ ให้โทรศัพท์แจ้งศูนย์วิทยุเพื่อแจ้งรถยกให้รับมาดำเนินการ

4.4.8 ถ้ามีผู้ได้รับบาดเจ็บให้ช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด

4.4.9 ช่วยอำนวยความสะดวกจราจรตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้การจราจรติดขัด

4.4.10 ติดต่อพนักงานสอบสวนให้มาตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและรับคู่มือไปดำเนินการต่อไป

4.5 เหตุเพลิงไหม้

4.5.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวน และหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.5.2 ขณะที่ใกล้ที่เกิดเหตุ ให้ใช้การสังเกตกลุ่มควันคาดคะเนท่าทีความรุนแรงของเพลิงไหม้ไปด้วย หากมีเหตุจริง ให้แจ้งศูนย์วิทยุทราบพร้อมขอคำสั่งสนับสนุน รวมถึงแจ้งระดับเพลิงไหม้ยังที่เกิดเหตุ และให้พยายามตรวจสอบเส้นทางที่จะเข้าไปยังที่เกิดเหตุเห็นว่าเส้นทางใดสะดวกแก่การดับเพลิง และการเดินทางไปยังที่เกิดเหตุของผู้บังคับบัญชา จากนั้นแจ้งให้ศูนย์วิทยุทราบเพื่อเป็นการประสานงานและความสะดวกรวดเร็วของการดับเพลิง

4.5.3 ตรวจสอบ สอบถามว่ามีผู้ติดอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุเพลิงไหม้บ้างหรือไม่ เพื่อจะได้รับการพาทางช่วยเหลือออกมาได้โดยปลอดภัย และตรวจสอบสถานที่ที่ถูกเพลิงไหม้ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น เป็นอาคารสูงกี่ชั้น เพลิงไหม้ชั้นไหน มีผู้ติดอยู่ในที่เกิดเหตุหรือไม่ รวมถึงมีความจำเป็นต้องให้การไฟฟ้าตัดกระแสไฟฟ้าหรือไม่

4.5.4 ประเมินสถานการณ์ว่าเพลิงไหม้มีท่าทีจะลุกลามหรือไม่ พิจารณาแก้ไขปัญหา แจ้งให้ศูนย์วิทยุทราบเป็นระยะ เพื่อประสานหน่วยที่เกี่ยวข้องเข้ามายังที่เกิดเหตุ บันทึกภาพสถานที่เกิดเหตุและรายงานเหตุการณ์เบื้องต้น

4.5.5 สอบถามหาเจ้าของบ้าน หรือผู้ดูแลบ้านต้นเพลิง รวมทั้งพยานในบ้านต้นเพลิงหรือพยานที่เห็นจุดเพลิงไหม้เบื้องต้น จดชื่อ ที่อยู่ ขอบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ และนำตัวไปมอบพนักงานสอบสวน

4.5.6 ปิดกั้นและรักษาสถานที่เกิดเหตุ เบื้องต้น ไม่แตะต้องและเคลื่อนย้ายวัตถุพยานโดยเด็ดขาด รวมทั้งห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในที่เกิดเหตุ พร้อมทั้งเตรียมเชือกกันบริเวณที่เกิดเหตุ และบริเวณที่ประชาชนเอาทรัพย์สินมากองรวมกันเพื่อมิให้สูญหาย และห้ามผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ หากพบวัตถุพยานให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ

4.5.7 ใช้เครื่องขยายเสียงประกาศเตือนประชาชนผู้ไม่เกี่ยวข้องให้ออกไปจากที่เกิดเหตุ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.5.8 แนะนำประชาชน เจ้าของ หรือผู้ดูแลบ้านในการช่วยกันดับเพลิง เช่น การตัดกระแสไฟฟ้า การทุบกระจก เปิดหน้าต่างประตู หรือเพื่อระบายอากาศให้สามารถเข้าไปยังจุดดับเพลิงและสะดวกในการค้นหาทรัพย์สิน

4.5.9 จัดการจราจรอำนวยความสะดวกและชี้เส้นทางให้รถดับเพลิงเข้าไปยังที่เกิดเหตุได้สะดวก รวดเร็วที่สุด

4.5.10 ช่วยเหลือประชาชนบางกรณีที่เป็น เช่น ผู้ได้รับบาดเจ็บ ผู้พลัดหลง เป็นต้น

4.5.11 หากมีผู้ได้รับบาดเจ็บให้ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลทันที แต่ถ้ามีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุให้ช่วยกันประชาชนและผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่เกิดเหตุ

4.5.12 ช่วยดูแลทรัพย์สินของประชาชน เพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นหยิบฉวยไป

4.5.13 เมื่อเพลิงสงบให้อำนวยความสะดวกแก่รถดับเพลิง ที่จะถอนกำลังออกจากที่เกิดเหตุ

4.5.14 ทำหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุมิให้มีผู้ใดเข้าไปรื้อค้นทรัพย์สินในที่เกิดเหตุจนกว่าผู้ชำนาญการด้านพิสูจน์หลักฐาน หรือผู้เกี่ยวข้อง หรือพนักงานสอบสวนเข้าไปตรวจสอบที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นเรียบร้อย จึงอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปได้

4.6 เหตุพบวัตถุต้องสงสัยหรือวัตถุระเบิด

4.6.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวนและหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.6.2 กันประชาชนให้ออกห่างจากวัตถุระเบิด หรือวัตถุต้องสงสัยให้มากที่สุด อย่าแตะต้องวัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัย และห้ามเคลื่อนย้ายโดยเด็ดขาด

4.6.3 อย่าใช้วิทยุรับส่ง ใกล้วัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัยเพราะวัตถุระเบิดบางชนิดจุดระเบิดด้วยคลื่นไฟฟ้า

4.6.4 จัดหาयरถยนต์มาวางครอบไว้รอบวัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัย 3-4 ชั้น เพื่อเป็นการลดความรุนแรงเมื่อระเบิด

4.6.5 ถ้าอยู่ในที่อับ เช่น ในบ้านหรืออาคาร ให้เปิดประตู หน้าต่าง เพื่อลดความรุนแรงหากมีการระเบิด

4.6.6 จัดเตรียมเชือกกันบริเวณโดยรอบที่พบวัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัย เพื่อป้องกันผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปยุ่งหรือเข้าใกล้วัตถุดังกล่าว หากพบวัตถุพยายามให้ทำเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ไว้ และแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ

4.6.7 ประเมินสถานการณ์ พิจารณาแก้ไขปัญหา ขอรับการสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุและรายงานเหตุการณ์เบื้องต้น

4.6.8 สอบถามหาเจ้าของวัตถุต้องสงสัย หากไม่มีผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าของ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าวัตถุต้องสงสัยนั้น อาจเป็นวัตถุระเบิด

4.6.9 สอบถามพยานในที่เกิดเหตุ หรือผู้เห็นเหตุการณ์ พร้อมจดชื่อ-สกุลหมายเลขโทรศัพท์

4.6.10 แจ้งศูนย์วิทยุให้แจ้งผู้บังคับบัญชาทราบ พร้อมขอกำลังสนับสนุน และให้ศูนย์วิทยุประสานหน่วยเก็บกู้วัตถุระเบิด (EOD) มายังที่เกิดเหตุโดยแจ้งรายละเอียดของวัตถุต้องสงสัยดังกล่าวให้ทราบด้วย เช่นขนาดรูปร่าง หรือมีเสียงการทำงานของนาฬิกา หรือมีสายไฟฟ้า ฯลฯ

4.6.11 เตรียมเส้นทางเข้าออกสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้บังคับบัญชา

4.6.12 แจ้งเตือนให้ผู้อยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุเพิ่มความระมัดระวังอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละเหตุการณ์

4.6.13 รายงานเหตุการณ์โดยสังเขปให้ผู้บังคับบัญชาหรือพนักงานสอบสวนที่มาถึงที่เกิดเหตุทราบ

4.7 เหตุระเบิด

4.7.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้พนักงานสอบสวน และหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.7.2 ขณะเดินทางไปที่เกิดเหตุ ให้สังเกตยานพาหนะบุคคลต้องสงสัยที่มุ่งออกมาจากที่เกิดเหตุ เพราะอาจเป็นคนที่ร้ายที่จะหลบหนี

4.7.3 เตรียมเชือกกันประชาชนและผู้ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปยังที่เกิดเหตุ

4.7.4 รักษาสภาพที่เกิดเหตุโดยรอบ ทั้งในทางตั้งและทางราบ

4.7.5 อย่าแตะต้องเคลื่อนย้ายวัตถุใด ๆ เช่น ศพ ทรัพย์สิน เศษโลหะ เศษกระจกที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ไม่ใช่นักงานสอบสวนเข้าไปแตะต้องวัตถุดังกล่าว

4.7.6 จัดพื้นที่ให้นักข่าว สื่อมวลชน ช่างภาพ อยู่ในบริเวณที่ปลอดภัย

4.7.7 สดับรับฟังข่าวสารจากประชาชนที่มาดูเหตุการณ์

4.7.8 แจ้งศูนย์วิทยุให้แจ้งผู้ชำนาญการวัตถุระเบิดมาทำการตรวจสอบที่เกิดเหตุโดยเร็ว

4.7.9 กรณีสถานที่เกิดเหตุระเบิดเป็นสถานที่สำคัญ หรือบ้านบุคคลสำคัญ และการระเบิดมิได้เป็นอันตรายต่อบุคคลสำคัญ ให้รีบเข้าทำการอารักขาบุคคลสำคัญ โดยขอกำลังสนับสนุนจากหัวหน้าสายตรวจ โดยเร็ว

4.7.10 หากมีผู้ได้รับบาดเจ็บให้ช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด

4.8 เหตุพยายามฆ่าตัวตาย

4.8.1 รีบไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็วและรีบรายงานเหตุให้หัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.8.2 ระหว่างรอผู้บังคับบัญชาให้พยายามประวิงเวลาผู้ที่จะฆ่าตัวตายโดยสอบถามข้อมูลเบื้องต้นและสาเหตุที่จะฆ่าตัวตายเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบ ห้ามใช้กิริยาวาจาอันเป็นการยั่วยุให้รีบตัดสินใจฆ่าตัวตาย

4.8.3 ซักถาม หาข้อมูลบุคคลที่ผู้ที่จะฆ่าตัวตายให้ความเคารพ ไว้วางใจ หรืออยากพบ และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อหาทางติดต่อให้บุคคลนั้น ๆ มาช่วยในการเจรจา

4.8.4 ไม่ควรเข้าช่วยเหลือผู้พยายามฆ่าตัวตายโดยพลการเด็ดขาด

4.8.5 กรณีที่ผู้พยายามฆ่าตัวตายกำลังลงมือทำร้ายตนเอง ให้พิจารณาว่าเข้าช่วยแล้วไม่เป็นอันตรายก็ให้เข้าขัดขวาง แต่หากพิจารณาแล้วว่ามีอันตรายต่อตำรวจและผู้ที่จะฆ่าตัวตายด้วยก็ให้ปิดล้อมที่เกิดเหตุ กันคนเข้า-ออก แล้วขอกำลังสนับสนุน

4.9 เหตุจับตัวประกัน

4.9.1 รีบไปยังที่เกิดเหตุแล้วหาข้อมูลเบื้องต้นจากพยานในที่เกิดเหตุว่าตัวประกันเป็นใคร จำนวนเท่าใด อยู่ในสภาพอย่างไร คนร้ายเป็นใคร จำนวนเท่าใด ความต้องการ อาวุธที่ใช้ สถานที่เกิดเหตุเป็นอย่างไรพร้อมจด ชื่อสกุล หมายเลขโทรศัพท์ สอบถามรายละเอียดข้อมูลของคนร้ายในเบื้องต้นเพื่อเป็นข้อมูลให้ชุดเจรจาต่อรอง ชื่อเรียกร่องของคนร้าย ประเมินอาการและสภาพจิตใจของคนร้าย

4.9.2 ประเมินสถานการณ์ พิจารณาแก้ไขปัญหา รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบและขอกำลังสนับสนุนการปฏิบัติ หรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกภาพสถานที่เกิดเหตุและรายงานเหตุการณ์เบื้องต้น

4.9.3 ปิดกั้นและรักษาสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น ไม่แตะต้องและเคลื่อนย้าย วัตถุพยานโดยเด็ดขาด รวมทั้งห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในที่เกิดเหตุ หากพบวัตถุพยานให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ

4.9.4 ห้ามใช้กิริยาวาจาอันเป็นการยั่วยุคนร้าย

4.9.5 ไม่ควรตัดสินใจเข้าช่วยตัวประกันด้วยตนเอง เว้นแต่เห็นว่าภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึงตัวประกัน ผู้อื่น หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4.9.6 ระหว่างที่รอผู้บังคับบัญชาให้เจรจาพูดคุยกับคนร้าย และพยายามให้คนร้ายและตัวประกันอยู่ในพื้นที่จำกัดและห้ามเคลื่อนที่

4.9.7 กรณีคนร้ายยื่นข้อเรียกร้อง ห้ามให้อาวุธปืนและยานพาหนะโดยเด็ดขาดและอย่าตกลงรับเงื่อนไขของคนร้ายโดยพลการ

4.9.8 ประชาสัมพันธ์โดยใช้เครื่องขยายเสียงหรือวิธีการอื่นใดเพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนที่พักอาศัยหรืออยู่บริเวณใกล้ที่เกิดเหตุได้รับรู้สถานการณ์ และใช้ความระมัดระวัง

4.9.9 เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือพนักงานสอบสวนมาถึงให้รายงานเหตุการณ์ให้ทราบ

4.10 เหตุชุมนุมประท้วง

4.10.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว

4.10.2 หาข่าว ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วง เพื่อให้ทราบว่ากลุ่มผู้ชุมนุมมาจากที่ใด จำนวนเท่าใด ใครเป็นแกนนำ มีข้อเรียกร้องอะไร

4.10.3 อำนวยความสะดวกการจราจรเบื้องต้น และจัดให้ผู้ชุมนุมอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ไม่สร้างปัญหาด้านการจราจร และความเดือดร้อนต่อผู้อื่น

4.10.4 ประสานผู้ดูแลหรือเจ้าของสถานที่ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานที่ชุมนุมให้ผู้ดูแลสถานที่ของตนเอง

4.10.5 ควบคุมสถานการณ์จนกว่าผู้บังคับบัญชาจะเข้ามาสั่งการแทน

4.11 เหตุบุกรุก/คนร้ายเข้าบ้าน

4.11.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานให้พนักงานสอบสวนและหัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.11.2 ตรวจสอบดูว่าคนร้ายยังอยู่ในบริเวณบ้านที่เกิดเหตุหรือไม่ ถ้าเชื่อว่าคนร้ายยังอยู่ในที่เกิดเหตุ ให้รายงานหัวหน้าสายตรวจเพื่อจัดกำลังสนับสนุนในการปิดล้อมบ้านที่เกิดเหตุ หาข้อมูลเกี่ยวกับตำหนิรูปพรรณ จำนวนคนร้าย อาวุธ และดำเนินการจับกุม หากคนร้ายหลบหนี ให้สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับตำหนิรูปพรรณ จำนวนคนร้าย อาวุธ ยานพาหนะ เส้นทางหลบหนี และแจ้งสกัดจับทันที

4.11.3 ตรวจสอบว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายหรือไม่ ถ้าถูกทำร้ายและได้รับบาดเจ็บให้ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด ถ้ามีผู้เสียชีวิตแล้วห้ามมิให้เคลื่อนย้ายศพเป็นอันขาด พร้อมทั้งกันประชาชนผู้ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่เกิดเหตุ

4.12 เหตุเมาสุรา/เมายาเสพติด/บุคคลวิกลจริต

4.12.1 รีบไปที่เกิดเหตุ และรายงานเหตุให้หัวหน้าสายตรวจทราบโดยเร็ว

4.12.2 ตรวจสอบดูว่าผู้เมาสุรา/เมายาเสพติด/บุคคลวิกลจริต อยู่ในสถานะที่สามารถควบคุมตนเองได้หรือไม่ สามารถพูดคุยสื่อสารกันได้หรือไม่ มีพฤติกรรมที่รุนแรง และมีการใช้อาวุธหรือไม่ ถ้าอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถควบคุมได้ ให้ใช้ความระมัดระวัง แล้วแจ้งขอกำลังสนับสนุน

4.12.3 ตรวจสอบว่ามีผู้ใดถูกทำร้ายหรือไม่ ถ้าถูกทำร้ายและได้รับบาดเจ็บให้ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด ถ้ามีผู้เสียชีวิตแล้วห้ามมิให้เคลื่อนย้ายศพเป็นอันขาด และแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ

4.12.4 กรณีผู้เมาสุรา/บุคคลวิกลจริต ไม่ได้ทำร้ายผู้ใด และเห็นว่าอยู่ในระดับที่ควบคุมได้ ให้ญาตินำตัวไปส่งบสดีอารมณื พร้อมทั้งแนะนำให้ญาตินำตัวบุคคลวิกลจริตไปตรวจรักษา

4.12.5 กรณีผู้เมาสุรา/บุคคลวิกลจริต มีพฤติกรรมที่จะก่อเหตุรุนแรง ให้นำตัวมาในที่ปลอดภัยสำหรับบุคคลวิกลจริต ให้แจ้งพนักงานสอบสวนนำตัวส่งเข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลที่มีหน้าที่ในการตรวจรักษาต่อไป

4.12.6 กรณีผู้เมายาเสพติด ให้นำตัวไปตรวจสารเสพติด และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

บทที่ 4

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดองค์กร โดยแบ่งออกเป็นหน่วยงานประเภทต่าง ๆ หลายหน่วยงาน มีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป แต่ไม่ว่าจะเป็นตำรวจอยู่ในหน่วยงานใดอำนาจหน้าที่ของตำรวจที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ คือ หน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในราชอาณาจักรและหน้าที่ป้องกันมิให้มีผู้ละเมิดกฎหมายมหาชน และถ้ามีผู้ใดละเมิดก็มีอำนาจหน้าที่สืบสวนจับกุมตรวจค้นปราบปรามนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามสมควรแก่ความผิด

ความผิดทางอาญานั้น ได้แก่ บรรดาความผิดที่กระทำต่อรัฐ หรือเป็นการเสียหายแก่ประชาชน ซึ่งกฎหมายส่วนอาญาได้บัญญัติโทษไว้อาจนหนักบ้างเบาบ้าง แล้วแต่ลักษณะของความผิดที่สำคัญและไม่สำคัญ คดีชนิดนี้แม้ยังไม่มีผู้ใดร้องทุกข์หากตำรวจทราบเหตุ ก็เป็นหน้าที่โดยตรงของตำรวจที่จะทำการสืบสวนจับกุมตามหน้าที่โดยทันที นอกจากกฎหมายได้แยกความผิดในทางอาญาออกเป็นความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งความผิดชนิดนี้เจ้าพนักงานตำรวจจะมีอำนาจจับกุมได้ก็ต่อเมื่อเจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายได้มาร้องขอให้จับกุม ฉะนั้นก่อนที่ตำรวจจะเข้าจัดการกับผู้กระทำผิดในเรื่องใด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบเสียก่อน ความผิดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดอาญาหรือแพ่ง เฉพาะความผิดอาญานั้นต้องทราบให้ละเอียดด้วยว่าเป็นความผิดอันเป็นอาญาแผ่นดินหรือเป็นความผิดส่วนตัว แล้วต้องจัดการให้ถูกต้องกับรูปเรื่อนั้น ๆ

หน้าที่อันถือว่าเป็นหลักสำคัญในราชการตำรวจในเวลาปกติในส่วนที่เกี่ยวกับคดีนั้น คือการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและป้องกันมิให้มีผู้ละเมิดกฎหมายมหาชนสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีอาญาไว้ดังต่อไปนี้

1) ตำรวจได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในกรณีคดีอาญาในเขตพื้นที่ตามที่กำหนดไว้ให้แล้ว ให้ปฏิบัติงานตามอำนาจและหน้าที่ของตนโดยเคร่งครัด

2) ตำรวจโดยทั่ว ๆ ไป แม้ตามปกติจะไม่มีเขตอำนาจหรือเขตพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบในการระงับปราบปรามผู้กระทำผิดคดีอาญาโดยตรง หรือเป็นการปฏิบัติงานนอกเขตอำนาจหรือเขตพื้นที่ซึ่งตนรับผิดชอบโดยตรงก็ตาม หากมีเหตุเกิดขึ้นซึ่งอยู่ในลักษณะที่จะต้องรับระงับปราบปรามก็ต้องปฏิบัติตามความจำเป็นแก่กรณี เช่น รับระงับหรือป้องกันมิให้เหตุนั้นลุกลามร้ายแรงขึ้น หรือเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นซึ่งหน้าที่ต้องรับผิดชอบผู้กระทำผิดเพื่อจับกุมโดยกระชั้นชิดเป็นต้น ตำรวจทุกคนต้องรีบดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ตามอำนาจและหน้าที่โดยทันที จะละเว้นเสียหายได้ไม่

อำนาจหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว เป็นภารกิจส่วนหนึ่งของตำรวจสายตรวจในฐานะเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ด้านป้องกันอาชญากรรม แต่การปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจับกุมและการตรวจค้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่กฎหมายให้อำนาจไว้ รวมทั้งการรู้จักนำเอาเครื่องมือดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะการปฏิบัตินอกจากจะเป็นการกระทำเพื่อให้บรรลุผลในด้านการป้องกันแล้ว ยังต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่มีให้บังเกิดผลร้ายเกิดขึ้นกับตัวผู้ปฏิบัติในภายหลังอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย ตำรวจสายตรวจทุกนายควรจะต้องทราบหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. การจับ

1.1 เจ้าพนักงานตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับ หรือคำสั่งของศาลไม่ได้เว้นแต่

1.1.1 เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิอาญา มาตรา 80

(1) ความผิดซึ่งหน้านั้นได้แก่ ความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

(2) แต่ยังมีกรณีที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าได้เช่นกันหากเป็นความผิดอาญาที่ระบุไว้ตามบัญชีท้าย ป.วิอาญา กล่าวคือ

- เมื่อพบบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

- เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใด หลังจากกระทำความผิดในถิ่น

แถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุขึ้นและมีสิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

1.1.2 เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิด ภัยอันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมืออาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่น อันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

1.1.3 เมื่อมีเหตุจะออกหมายจับบุคคลนั้น ตาม ป.วิอาญา มาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ (เหตุที่จะออกหมายจับ ตาม ป.วิอาญา มาตรา 66 (2) นั้น เป็นกรณีเมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่า บุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น) เจ้าพนักงานตำรวจจะจับได้นั้น จะต้องมิพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดอาญาหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานบุคคลนั้นได้ทัน ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติใน ป. วิอาญา มาตรา 78 (3) ที่มุ่งประสงค์จะให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่บุคคลโดยกำหนดให้เจ้าพนักงานตามกฎหมาย จะจับกุมบุคคล

ใดนั้นจะต้องปรากฏหลักฐานตามสมควรก่อนจึงจะจับได้ ดังนั้นในกรณีที่มีผู้เสียหายชี้ให้จับ หากเป็นกรณีที่ได้มีการสืบสวนสอบสวนจนปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าผู้ที่จะถูกจับน่าจะได้ทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ทั้งเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ทันที พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็มีอำนาจจับกุมได้ทันที โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล แต่ถ้าเป็นกรณีที่ยังไม่ได้เริ่มทำการสืบสวนสอบสวน เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องตรวจสอบข้อมูลหรือหลักฐานจากผู้เสียหายก่อน หากปรากฏหลักฐานที่เชื่อถือได้ตามสมควรว่าผู้ที่ถูกจับนั้นน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญาและกำลังจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น และไม่มีโอกาสที่จะขอให้ศาลออกหมายจับได้ทันที เจ้าพนักงานตำรวจก็มีอำนาจจับกุมบุคคลนั้นได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับ

1.1.4 เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนี หรือจะหลบหนีไประหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ตาม ป.วิอาญา มาตรา 117 (เหตุตาม ป.วิอาญา มาตรา 117 นั้น เป็นกรณีเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนี หรือจะหลบหนี กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจที่พบการกระทำความผิดดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว อาจขอให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เองแล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือหลักประกันนั้น)

1.2 การจับนั้น เจ้าพนักงานตำรวจหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับทันที เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวได้

1.3 ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับและแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ หากให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจพูดข้อความในลักษณะต่อไปนี้

ก. กรณีเป็นการจับโดยไม่มีหมายจับ

“ คุณ (ท่าน) ถูกจับแล้วในข้อหา.....

คุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าคุณ (ท่าน) ให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และคุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

ข. กรณีเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

“คุณ (ท่าน) ถูกจับตามหมายจับของศาล..... ที่/25 วันที่ ในข้อหาคุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าคุณ (ท่าน) ให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และคุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้”

นอกจากนี้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับบันทึกเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิดังกล่าวข้างต้นไว้ในบันทึกการจับด้วย โดยให้ปรากฏข้อความว่า “ผู้จับได้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบแล้วว่า ท่านต้องถูกจับในข้อหาดังกล่าวและมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าให้การถ้อยคำอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และคุณ (ท่าน) มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้” จากนั้นบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาลงในบันทึกการจับ

1.4 ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับ หากเป็นการสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลใดให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

1.5 ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับบันทึกการจับไว้ (ตามตัวอย่างบันทึกการจับท้ายนี้)

1.6 หากบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือ หลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

1.7 เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับ หรือราษฎรทำการจับเอาผู้ถูกจับไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา 83 (เจ้าพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้วแต่กรณี) แล้วส่งผู้ถูกจับแก่เจ้าพนักงานตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป

1.7.1 กรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้จับให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งผู้ถูกจับทราบ และอ่านให้ฟัง โดยบันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อรับตัวผู้ถูกจับไว้ ควบคุมโดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับทราบไว้ และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น โดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับสำเนาไว้ในบันทึกการจับ

1.7.2 กรณีราษฎรเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับจากราษฎรบันทึก ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ และข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้น รวมทั้งแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ โดยบันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อรับตัวผู้ถูกจับไว้ควบคุม และผู้ให้ถูกจับลงลายมือชื่อรับทราบไว้

ข้อยกเว้น ไม่ว่าจะมีความหมายจับหรือไม่มีความหมายจับ ห้ามมิให้จับดังนี้

1. ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะทำได้ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน

2. ห้ามมิให้จับในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือพระบรมวงศ์ ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชานิเวศน์ พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก เว้นแต่

(1) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอนุญาตให้จับและได้แจ้งเลขาธิการพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

(2) เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแก่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้จับตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย

2. การจับกุม เด็กหรือเยาวชน

2.1 ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีความหมายจับหรือคำสั่งของศาล

การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.2 ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่มีความหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการนำตัวเด็กหรือเยาวชนส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ในระหว่างการสอบสวนและการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม

2.3 ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับและแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง ให้ทราบ หากมีความหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับและทำการบันทึกการจับกุมแล้ว นำตัวผู้ถูกจับพร้อมบันทึกการจับกุมส่งพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับทันที

ก่อนส่งตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์จับให้ ผู้ถูกจับทราบและบันทึกรายละเอียดดังกล่าวลงในบันทึกการจับกุม ทั้งนี้ห้ามมิให้ผู้จับถามและบันทึกคำให้การผู้ถูกจับ (รวมทั้งคำรับสารภาพหรือคำปฏิเสธเป็นอันขาด) ยกเว้นการสอบถามเพื่อตรวจสอบว่าเป็นบุคคลตามหมายจับหรือไม่ และถ้าขณะทำบันทึกการจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่

ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องทำบันทึกจับกุมต่อหน้าบุคคลดังกล่าวและจะให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้

เมื่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่จับกุมเด็กหรือเยาวชนได้รับตัวผู้ถูกจับและบันทึกการจับกุมแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับพร้อมบันทึกการจับกุมไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็วและให้ลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

บันทึกการจับกุมควรมีสาระสำคัญตามตัวอย่างแนบท้ายนี้

2.4 ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบและในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกไม่เกินห้าปี เจ้าพนักงานผู้จับจะส่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เด็กและเยาวชนถูกจับก็ได้ แต่ถ้าในขณะจับกุมไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวนั้นคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษากับบุคคลเหล่านั้นซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

ในการพิจารณาขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้ผู้จับคำนึงถึงภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้น รวมถึงผู้ถูกจับจะหลบหนีหรือไม่ ทั้งนี้ให้บันทึกการส่งมอบตัวผู้ถูกจับให้ผู้รับมอบลงชื่อเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการจับกุมด้วย

2.5 ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อมโดยคำนึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิงอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

3. การค้น

กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจค้นเพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งอาจจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ หรือเพื่อพบและช่วยบุคคลที่ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังโดยมิชอบ หรือเพื่อพบบุคคลที่มีหมายให้จับได้ทั่วไป การค้นแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ การค้นตัวบุคคล และการค้นสถานที่

(1) การค้นตัวบุคคล แยกออกได้เป็น 3 กรณี คือ

ก. การค้นตัวบุคคลในสาธารณสถาน เป็นการค้นตัวบุคคลที่ยังมิได้ถูกจับซึ่งจะมีเหตุผลอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- มีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- มีเหตุอันควรสงสัยว่า สิ่งของที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้นได้มาโดยการกระทำความผิด หรือ
- มีเหตุอันควรสงสัยว่า สิ่งของที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้นมีไว้เป็นความผิด

การค้นตัวบุคคลในสาธารณสถาน มีใช้ในทางปฏิบัติมากเนื่องจากปัจจุบัน ทุกเวลาและสถานที่อาจมีอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ และเป้าหมายของคนร้ายก็ไม่จำกัดว่า จะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินประเภทใด การตรวจท้องที่ของตำรวจสายตรวจจึงมิใช่การกระทำ เพียงแต่การตรวจผ่านไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว เมื่อประสบเหตุจึงเข้าระงับเหตุ หรือทำการปราบปรามจับกุม ซึ่งเป็นลักษณะของการปฏิบัติในเชิงรับเท่านั้น การป้องกันอาชญากรรมที่จะกระทำให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง จะต้องดำเนินมาตรการในเชิงรุกด้วย ซึ่งได้แก่การตรวจค้นในลักษณะต่าง ๆ นั้นเอง ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่สงสัยจรดด้วยเท้าหรือยานพาหนะ หากมีเหตุอันควรสงสัยดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจสายตรวจควรเข้าทำการตรวจค้นทันที ซึ่งมีบ่อยครั้งที่สายตรวจสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้โดยเริ่มต้นจากการตรวจค้น และถึงแม้ว่าการตรวจค้นจะไม่พบสิ่งใด การปฏิบัติทั่วไปที่ประชาชนพบเห็น ย่อมก่อให้เกิดความอุ่นใจแก่สุจริตชนและเป็นการปราบทุจริตชนไปในเวลาเดียวกัน

ข. การค้นตัวบุคคลในที่รโหฐาน ในขณะที่ทำการตรวจค้นในที่รโหฐาน ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น ได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบซุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้

ค. การค้นตัวผู้ถูกจับ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้จับกุมไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นหลักฐานได้

การค้นตัวบุคคลนั้นจะต้องถือหลักว่า จักต้องทำโดยสุภาพ และถ้าค้นผู้หนึ่งต้องให้ผู้หนึ่งอื่นเป็นผู้ค้น และสถานที่ที่ค้นให้สถานที่ที่มีขีดพิพจนสมควรแก่สภาพแห่งท้องที่ เพื่อป้องกันอย่าให้ผู้ถูกตรวจค้นได้รับความอับอาย

(2) การค้นสถานที่ แยกออกได้เป็น การค้นในที่รโหฐาน และการค้นในสาธารณสถาน

(ก) การค้นในที่รโหฐาน

1. เจ้าพนักงานตำรวจจะค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ เว้นแต่

1.1 เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐานหรือมีเสียง หรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงว่าได้มีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

1.2 เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

1.3 เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าถูกไล่จับและหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

1.4 เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มิใช่ไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากรอกหมายค้นสิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

การใช้อำนาจตรวจค้นตามข้อ 1.4 นี้ให้ผู้ตรวจค้นจัดทำบันทึกการตรวจค้นโดยแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้ แล้วมอบบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการค้น (ตามตัวอย่างแนบท้ายนี้) ให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบบันทึกดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่ง

1.5 เมื่อที่รโหฐานนั้น ผู้ที่จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของบ้านและการจับนั้นมีหมายจับหรือเป็นการจับตาม ป.วิอาญา มาตรา 78

2. การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้น ดังนี้

2.1 เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

2.2 ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษจะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หมายความว่ารวมถึง กรณีเข้าเหตุที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถตรวจค้นที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ตาม ป.วิอาญา (มาตรา 92) (ข้อ 1) หรือกรณีมี

กฎหมายอื่นบัญญัติให้ตรวจค้นได้เป็นพิเศษ เช่น การตรวจค้นตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 (1) หรือ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 39 (3)

2.3 การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (หัวหน้าในการจัดการตามหมายค้น หากเป็นเจ้าพนักงานตำรวจต้องมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจเอกขึ้นไป)

3. กรณีการค้นที่มีหมายค้น หรือคำสั่งของศาลนั้น ผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าในการจัดการตามหมายนั้น คือ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนซึ่งจะต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น

4. การค้นในที่รโหฐานนั้น จะค้นได้เฉพาะเพื่อหาตัวคน หรือ สิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น ยกเว้น ดังนี้

4.1 ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใด ๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย

4.2 เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับกุมบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า

5. การตรวจค้นในที่รโหฐานให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติดังนี้

5.1 เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำการตรวจค้นต้องแต่งเครื่องแบบ เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มีตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการขึ้นไปจะไม่แต่งเครื่องแบบก็ได้ แต่ต้องแจ้ง ยศ ชื่อ ตำแหน่ง พร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวให้เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นทราบ

5.2 ก่อนลงมือตรวจค้นให้เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำหน้าที่ในการตรวจค้นแสดงความบริสุทธิ์ เช่น การแสดงสิ่งของที่มีอยู่ในตัว หรือให้ตรวจดูเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจค้น เป็นต้น จนเป็นที่พอใจกับเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น แล้วจึงลงมือตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น หรือถ้าหากบุคคลเช่นว่านั้นไม่ได้ หรือสถานที่นั้นไม่มีผู้ใดก็ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน

5.3 หากเป็นกรณีตรวจค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าบุคคลนั้น ถ้าบุคคลนั้นไม่พอใจหรือไม่สามารถมากำกับจะตั้งผู้แทนหรือพยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน

5.4 ในการค้นที่รโหฐาน ให้เจ้าพนักงานตำรวจสั่งเจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะตรวจค้นยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่

จะจัดการตรวจคั้นนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมให้เข้าไป ให้เจ้าพนักงานตำรวจชี้แจงเหตุความจำเป็นก่อน ถ้ายังไม่ยินยอมอีก เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจใช้กำลังเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะต้องเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่น ๆ ให้ทำได้แต่จะทำให้เสียหายเกินกว่าความจำเป็นไม่ได้

5.5 ในการตรวจคั้นต้องพยายามมิให้เกิดความเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่ทำได้

5.6 สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณี ดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นนั้นรับรองหรือไม่ยินยอมรับรองอย่างไรให้มีรายละเอียดปรากฏไว้ในบันทึกการตรวจคั้น

5.7 เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจตรวจคั้นเสร็จสิ้นแล้วต้องบันทึกการตรวจคั้น ณ สถานที่ตรวจคั้น โดยให้ปรากฏรายละเอียดแห่งการตรวจคั้นและสิ่งของที่ตรวจคั้น โดยสิ่งของที่ตรวจคั้นให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อ ตีตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ

5.8 บันทึกการตรวจคั้นนั้นให้อ่านให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคล ในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณีฟัง แล้วให้บุคคลเช่นนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากไม่ยินยอมให้บันทึกเหตุผลไว้

(ข) การคั้นในสาธารณสถาน กฎหมายมิได้จำกัดว่าต้องมีหมายคั้นหรือจำกัดเวลาให้ทำการตรวจคั้น ดังนั้นให้พึงเข้าใจว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจตรวจคั้นในสาธารณสถานได้ แต่จะทำการตรวจคั้นได้ในเมื่อมีเหตุอันสมควรเท่านั้น เมื่อกฎหมายเปิดโอกาสในการคั้นสาธารณสถานไว้กว้างขวาง ในฐานะเจ้าพนักงานตำรวจจะทำการตรวจคั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอยู่ในขอบเขตที่ไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ลักษณะและวิธีการที่จะปฏิบัติในการตรวจคั้น ให้เจ้าพนักงานตำรวจพยายามปฏิบัติในทำนองเดียวกันกับการคั้นในที่รโหฐานเท่าที่สามารถปฏิบัติได้ตามความจำเป็นที่จะต้องทำการตรวจคั้นตัวบุคคลหรือสิ่งของที่จะประกอบคดี

ไม่ว่าจะเป็นการคั้นในที่รโหฐาน และการคั้นในสาธารณสถาน ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ทำการคั้น หรือจะถูกคั้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การคั้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้คั้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้ หรืออยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานในขณะที่ทำการคั้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การคั้นนั้นไร้ผล และในการคั้นนั้นเจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้

วิธีปฏิบัติในการคั้น ว่าจะต้องทำอย่างไรดังที่กล่าวมา นับว่าเป็นสิ่งสำคัญการละเลยต่อข้อกำหนดดังกล่าว เจ้าพนักงานผู้คั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหากความเสียหายเกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการคั้น

ข้อยกเว้น ไม่ว่าจะมีหมายคั้นหรือไม่มีหมายคั้น ห้ามมิให้คั้นดังนี้

ห้ามมิให้ค้นในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือพระบรมวงศ์ตั้งแต่ สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชานิเวศน์ พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรือพำนัก เว้นแต่

(1) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอนุญาตให้ค้นและได้แจ้ง เลขาธิการพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

(2) เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแด่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้ค้นตามกฎหมายว่าด้วย ราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย (ตามประมวล ป.วิ.อาญา มาตรา 91)

4. การส่งหมาย กรณีส่งหมายนี้เป็นเรื่องของหมายเรียกการที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวน หรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือศาลเนื่องในการสอบสวน หรือการอื่นตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จักต้องมีหมายเรียกแล้วแต่กรณี หรือแม้แต่กรณีที่พนักงานสอบสวนต้องการสิ่งของ ซึ่งอาจจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจออกหมายเรียกบุคคล ซึ่งครอบครองสิ่งของดังกล่าว ให้จัดส่งสิ่งของตามหมาย โดยบุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง การส่ง หมายเรียกจึงอาจเป็นได้ทั้งคดีอาญาและในคดีแพ่ง

(ก) การส่งหมายเรียกในคดีอาญา กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะการส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหาซึ่ง มีข้อจำกัดว่านอกจากตัวผู้ต้องหาแล้ว จะส่งหมายเรียกบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่สามีภริยา ญาติ หรือผู้ปกครองของ ผู้รับหมายเรียกแทนนั้นไม่ได้ ส่วนการส่งหมายเรียกให้แก่จำเลยนั้นกฎหมายมิได้วางหลักเอาไว้ แต่ก็น่าจะถือ ตามหลักกฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับการส่งหมายเรียกให้แก่พยานหรือบุคคลอื่นในคดีอาญา กฎหมาย มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้เช่นกัน ฉะนั้นต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 70-79 มา ประกอบการพิจารณา โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ซึ่งบัญญัติว่า วิธีพิจารณา ข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะบังคับได้ เช่น การส่งหมายเรียกให้แก่พยาน อาจส่งโดยอาศัยมาตรา 79 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ว่า

“เมื่อเจ้าพนักงานศาลไม่พบคู่ความหรือบุคคลที่จะส่งคำคู่ความหรือเอกสาร ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักทำางานของบุคคลนั้น ๆ ถ้าได้ส่งคำคู่ความหรือเอกสารให้แก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกินยี่สิบปี ซึ่งอยู่ หรือทำงานในบ้านเรือน หรือที่สำนักทำางานที่ปรากฏว่าเป็นของคู่ความหรือบุคคลนั้น หรือได้ส่งสำเนา คู่ความหรือเอกสารนั้นตามข้อความในคำสั่งศาล ให้ถือว่าเป็นการเพียงพอที่จะฟังได้มีการส่งสำเนาคู่ความหรือ เอกสารถูกต้องตามกฎหมายแล้ว”

ดังนั้นการนำหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าวมาใช้ ก็หมายความว่า การส่งหมายเรียกให้แก่พยานหลักฐานหรือบุคคลอื่นในคดีอาญา ถ้าไม่พบตัวบุคคลที่มีชื่อตามหมายก็สามารถส่งให้แก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกินยี่สิบปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือน หรือที่สำนักทำการงานปรากฏว่าเป็นของบุคคลผู้มีชื่อตามหมาย ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะฟังได้ว่าการส่งหมายเรียกถูกต้องแล้ว

(ข) การส่งหมายเรียกในคดีแพ่ง หมายเรียกและหมายอื่น ๆ ในคดีแพ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานศาลเป็นผู้ส่งให้แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง แต่ว่าหมายเรียกพยาน ให้คู่ความฝ่ายที่พยานนั้นเป็นผู้ส่งโดยตรง เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นหรือพยานปฏิเสธไม่ยอมรับหมาย ในกรณีเช่นนี้ให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ส่ง นอกจากนี้หมายเรียกและหมายอื่น ๆ ที่ได้ออกตามคำขอของคู่ความฝ่ายใด ให้เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายนั้นจัดการนำส่ง

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องแต่อย่างใด แต่อาจมีกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจถูกขอให้ร่วมไปกับเจ้าพนักงานของศาลเพื่อเป็นพยาน เนื่องจากคู่ความหรือบุคคลที่ระบุไว้ในคำคู่ความหรือเอกสารปฏิเสธไม่ยอมรับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นจากเจ้าพนักงานศาล โดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย กรณีเช่นนี้จึงเป็นหน้าที่ของตำรวจต้องจัดการตามคำร้องขอในการเป็นพยานนั้น

ข้อสังเกตหลักเกณฑ์ดังกล่าวมา ในเรื่องของการขอให้เจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน กฎหมายกล่าวถึงเฉพาะเจ้าพนักงานศาลเท่านั้น มิได้กล่าวถึงคู่ความที่อ้างพยาน หรือคู่ความฝ่ายที่ขอให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายอื่น ๆ กรณีเช่นนี้หากมีการร้องขอเจ้าพนักงานตำรวจก็ควรไปเพื่อเป็นพยาน เพราะนอกจากจะเป็นการให้บริการแก่ประชาชนแล้วยังเป็น การป้องกันมิให้มีกรณีโต้เถียงเกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งกับผู้รับได้ อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าวมักไม่มีการร้องขอ เนื่องจากผู้ส่งไม่ต้องการให้เกิดผลลบทางด้านจิตใจผู้รับ อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการนำเจ้าพนักงานตำรวจเข้าร่วม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล และทำให้รูปคดีเกิดความเสียหายได้

วิธีปฏิบัติในการส่งหมายเรียก มีหลักเกณฑ์ที่เจ้าพนักงานตำรวจส่งหมายจะต้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ให้ส่งในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก
- ให้ส่งแก่บุคคลซึ่งระบุไว้ในหมายเรียก ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลนั้น เมื่อ

ไม่พบจึงส่งแก่บุคคลตามที่กล่าวมาข้างต้น การส่งหมายอาจส่งในที่อื่นนอกจากภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้มีชื่อตามหมายได้ ในเมื่อผู้มีชื่อในหมายยินยอมรับหมาย

- ให้เจ้าพนักงานผู้ส่งหมาย ส่งใบรับหมายที่มีลายมือชื่อผู้รับหมายและผู้ส่งหมาย หรือถ้าส่งหมายไม่ได้เพราะเหตุใด ๆ ก็ให้ทำรายงานลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานผู้ส่งหมาย เพื่อดำเนินการส่งต่อศาล หรือต่อเจ้าพนักงานผู้ออกหมาย หรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี

การดำเนินการบังคับคดี เป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะคดีแพ่ง โดยเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดี แล้วให้มีการส่งสำเนาหมายให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นผู้จัดการส่ง แต่ถ้ามิได้มีการส่งหมายดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ต้องแสดงหมายนั้น

ในการที่จะดำเนินการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีอำนาจเท่าที่มีความจำเป็นเพื่อที่จะค้นสถานที่ใด ๆ อันเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ปกครองอยู่ เช่น บ้าน ที่อยู่ คลังสินค้า โรงงาน และร้านค้าขาย ที่มีอาจที่จะยึดและตรวจสอบบัญชี หรือแผ่นกระดาษ และกระทำการใด ๆ ตามสมควรเพื่อเปิดสถานที่หรือบ้านที่อยู่หรือโรงเรียนดังกล่าว รวมทั้งตู้เงิน ตู้ หรือที่เก็บของอื่น ๆ และหากมีผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานบังคับคดีขอที่จะร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้

จะเห็นได้ว่าเรื่องการบังคับคดีมีกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เมื่อได้รับการต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำของกฎหมายแล้ว การเข้าไปเกี่ยวข้องของเจ้าพนักงานตำรวจมิใช่เป็นเพียงเข้าไปร่วมรู้เห็นเป็นพยานเหมือนกับการส่งหมายเรียก แต่จะต้องเป็นการเข้าไปช่วยเหลือในลักษณะที่เป็นการช่วยกระทำโดยอยู่ภายในกรอบที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ กรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิเสธการขอความช่วยเหลือมิได้เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานศาลขอให้เจ้าพนักงานตำรวจเพื่อเป็นพยานในการส่งหมายหรือแม้แต่เป็นกรณีที่บุคคลอื่นร้องขอ เจ้าพนักงานตำรวจก็ไม่ควรปฏิเสธเช่นเดียวกัน เพราะเหตุการณ์เช่นนี้อาจจะนำไปสู่การร้องเรียนถึงการปฏิบัติงานของเจ้าที่ตำรวจได้

สำหรับการปฏิบัติในการเป็นพยานกรณีส่งหมาย หรือการเข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานบังคับคดี ผู้ปฏิบัติพึงระลึกอยู่เสมอว่าได้เข้าไปร่วมการปฏิบัติในฐานะใด และจำต้องใช้สามัญสำนึกรวมทั้งดุลยพินิจให้มากในการพิจารณาว่าการกระทำสิ่งใดควรหรือไม่ควร เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแต่ตนเองและสำนักงานตำรวจแห่งชาติในภายหลัง

5. การทำบันทึกต่าง ๆ การทำบันทึกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะงานนั้นจะสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นถือได้ว่าการกระทำที่รอบคอบ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในอุดมคติตำรวจอย่างแท้จริงดังข้อความในตอนท้ายของอุดมคติตำรวจที่ว่า “รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิตฯ เพราะบันทึกต่าง ๆ ดังกล่าวจะเป็นพยานเอกสารยืนยันให้เป็นถึงความตั้งใจ ความบริสุทธิ์ใจ ความยุติธรรมของผู้ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี การทำบันทึกจึงอาจมิได้ในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) บันทึกจับกุม เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจทำการจับกุมบุคคลใด ไม่ว่าจะป็นกรณีที่มีหมายจับหรือไม่มีหมายจับ ผู้จับกุมจะต้องจัดทำบันทึกการจับกุม สำระสำคัญที่จะต้องมีในบันทึกการจับกุม ก็คือสถานที่เกิดเหตุ, วันเดือน ปี , นามและตำแหน่งผู้จับ, ชื่อผู้ถูกจับ, ของกลาง, สถานที่เกิดเหตุ, คำให้การของผู้ถูกจับ (รับสารภาพหรือปฏิเสธ) แจ้งสิทธิ์ตามกฎหมาย , แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหากระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาฐานความผิด และข้อความในต้นท้ายของบันทึกจะต้องระบุว่าเจ้าพนักงานผู้จับมิได้มีการทำร้ายร่างกายและทำให้ทรัพย์สินของผู้ถูกจับสูญหายหรือเสียหายแต่อย่างใด รวมทั้งข้อความที่ว่า “อ่านให้ฟังแล้วรับรองว่าถูกต้อง” สำหรับการลงชื่อนั้น ผู้ถูกจับจะลงลายมือชื่อหรือไม่ก็ได้ หากผู้ถูกจับไม่ยอมลงลายมือชื่อให้หมายเหตุไว้ส่วนผู้จับที่มีชื่อในบันทึกการจับกุมจะต้องลงลายมือชื่อทุกคน (ตามตัวอย่างแนบท้ายนี้)

(2) บันทึกการตรวจค้น เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจค้นบุคคลหรือสถานที่ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีหมายค้นหรือไม่มีหมายค้น ผู้ตรวจค้นจะต้องทำบันทึกการตรวจค้น สำระสำคัญที่จะต้องมีในบันทึกการตรวจค้นก็คือ สถานที่บันทึก, วัน เดือน ปี , นามและตำแหน่งผู้ตรวจค้น , ชื่อหรือสถานที่ของผู้ถูกตรวจค้น , ชื่อพยานอย่างน้อย 2 คน (กรณีที่ต้องตรวจค้นต่อหน้าพยาน),เหตุที่ต้องทำการตรวจค้น,ชื่อบุคคลหรือรายการสิ่งของที่ตรวจค้นได้, เวลาที่เริ่มและสิ้นสุดการค้น และข้อความตอนท้ายเช่นเดียวกับบันทึกการจับกุมสำหรับการลงชื่อหากผู้นำการตรวจค้นไม่ยอมลงลายมือชื่อก็ให้หมายเหตุไว้ ส่วนผู้ตรวจค้นที่มีชื่อในบันทึกการตรวจค้นจะต้องลงลายมือชื่อทุกคน (ตามตัวอย่างแนบท้ายนี้)

(3) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ ต้องแจ้งข้อความในหมายจับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและถ้าเขาร้องขอที่จะดูหมาย ก็ให้ส่งหมายให้เขาตรวจดูด้วย การแจ้งข้อความในหมายก็ดี การส่งหมายให้เขาตรวจก็ดี ให้บันทึกไว้ในหมายนั้น พร้อมทั้ง วัน เดือน ปี ที่แจ้งและส่งให้เขาตรวจ

(4) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ เมื่อได้จัดการตามหมายจับแล้ว ให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการตามหมายนั้นไว้ ถ้าจัดการตามหมายจับไม่ได้เพราะเหตุใด บันทึกพฤติการณ์ที่จัดการไม่ได้แล้วส่งบันทึกนั้นไปยังศาลผู้ออกหมายโดยเร็ว

(5) ถ้าราษฎร เป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความพฤติการณ์การจับนั้นไว้ แล้วให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญ กรณีนี้หากการถามเป็นลักษณะถามให้การไว้ก็จะเป็นประโยชน์ในการสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

(6) การทำบันทึกเหตุผลที่ชี้แจงให้ผู้ครอบครองสถานที่หรือผู้แทนให้เข้าใจในกรณีทำการตรวจค้นที่รโหฐาน และจำเป็นต้องใช้กำลังเพื่อเข้าไป หรือจำเป็นต้องเปิดหรือทำลาย ประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่น

(7) เจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้น ต้องแจ้งข้อความในหมายแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ ถ้าค้นโดยไม่มีหมายให้แสดงนามและตำแหน่งให้ทราบ แล้วบันทึกหมายไว้ หรือบันทึกข้อความที่แจ้งเป็นหลักฐานไว้

(8) เจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นต้องบันทึกรายละเอียดแห่งการตรวจค้น และสิ่งที่ค้นได้นั้น ต้องทำบัญชีไว้ด้วย บันทึกการค้น และบัญชีสิ่งของนั้น ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้

(9) การค้นเพื่อจับกุมการกระทำความผิดซึ่งหน้าในวังของพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อม เจ้าขึ้นไป เมื่อทำการค้นแล้วต้องทำบันทึกรายงานการปฏิบัติเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติทราบทุกครั้ง ไม่ว่าการตรวจค้นนั้นจะได้ผลเพียงไรหรือไม่

(10) เมื่อเจ้าพนักงานผู้จัดการส่งหมายเรียก ถ้าจัดการส่งหมายเรียกไม่ได้เพราะเหตุใด ให้บันทึกพฤติการณ์ที่จัดการไม่ได้แล้วส่งบันทึกพร้อมหมายเรียกคืนไปยังเจ้าพนักงานผู้ออกหมายโดยเร็ว

(11) เจ้าพนักงานที่ค้นโดยมีหมาย ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีดังกล่าวในข้อ (8) พร้อมด้วย สิ่งของที่ยึดมาถ้าพอจะส่งได้ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในหมาย ในกรณีที่ ค้นโดยมีหมายโดยเจ้าพนักงานอื่นซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนให้ส่งบันทึกบัญชีและสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ใดซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา การจับและการค้น (ม.78 ,92)

ฎีกาที่ 2849/2548 สิบตำรวจโท ส. แอบซุ่มดูอยู่ห่างจากห้องที่เกิดเหตุประมาณ 8 เมตร เห็นจำเลยส่งมอบเมทาสให้สายลับ เมื่อเข้าตรวจภายในห้องเกิดเหตุก็พบเมทาสอีกจำนวนหนึ่ง การกระทำความผิดของจำเลยกับการเข้าตรวจค้นจับกุมของเจ้าพนักงานกับพวกเป็นการกระทำตามหน้าที่ต่อเนื่องกัน เมื่อพบเห็นจำเลยกำลังกระทำความผิดฐานจำหน่ายและมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอันเป็นความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80 จึงมีอำนาจค้นและจับจำเลยโดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับตาม มาตรา 78(1) และมาตรา 92(2)

ฎีกาที่ 6397/2541 ความผิดที่จำเลยกระทำเป็นความผิดซึ่งหน้า แม้จำเลยจะได้กระทำในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีอำนาจสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้น ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 78

ฎีกาที่ 3743/2529 การที่เจ้าพนักงานค้นพบของกลางที่บริเวณบ้านจำเลยและรับว่าเป็นของตน ไม่ใช่ความผิดซึ่งเจ้าพนักงานเห็นจำเลยกำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าจำเลยกระทำผิดมาแล้วสดๆ จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า

ฎีกาที่ 4243/2542 จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมผู้เสียหายซึ่งได้ก่อการทะเลาะวิวาทก่อนหน้านั้น แต่เหตุแห่งการทะเลาะวิวาทได้ยุติลงแล้ว ไม่ใช่การกระทำความผิดซึ่งหน้า

ฎีกาที่ 468/2553 แม้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 84 วรรคท้าย จะบัญญัติมิให้นำคำรับสารภาพชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐานก็ตาม แต่ข้อความอื่นซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำให้การรับสารภาพนั้นกฎหมายมิได้ห้ามนำมารับฟังเสียทีเดียว มิฉะนั้นแล้วคงไม่ต้องทำบันทึกการจับกุมและสอบถามคำให้การของผู้ถูกจับไว้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 84 วรรคสาม

ฎีกาที่ 1194/2517 เจ้าพนักงานตำรวจเดินทางไปจับกุมผู้ต้องหาหลบหนีคดีตามหมายจับ พบผู้ต้องหาโดยกะทันหัน ก่อนจะได้ไปขอความร่วมมือจากเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ ผู้ต้องหาหนีเข้าบ้าน เจ้าพนักงานตำรวจจึงเข้าไปจับกุมได้ในทันใดนั้น แม้จะไม่มีหมายค้นก็ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157,364 เพราะเป็นการเข้าไปโดยมีเหตุอันควรและผู้ที่เข้าไปช่วยจับกุมตามที่เจ้าพนักงานตำรวจให้ช่วยเหลือก็ไม่มี ความผิดเช่นกัน

การค้น

ฎีกาที่ 6403/2545 เจ้าพนักงานมีทั้งหมายจับและหมายค้นไปจับ ส. ที่บ้าน เมื่อแสดงตนว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจและแสดงหมายค้น ส. ซึ่งยืนอยู่ด้านในรั้วบ้านได้ปิดล็อกกุญแจรั้วหน้าบ้านแล้ววิ่งหนีเข้าบ้านไปปิดล็อกกุญแจบ้านด้านในอีกชั้นหนึ่งและไม่ยอมเปิดประตูโดยอ้างว่าจะไปมอบตัวในวันหลัง แสดงว่า ส. ไปยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับกุม การที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปใช้ไม้กระแทกประตูบ้านที่ปิดล็อกกุญแจด้านในไว้จนเปิดออกแล้วเข้าไปจับ ส. จึงเป็นกรณีจำเป็นซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้จัดการตามหมายค้นมีอำนาจทำได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 94วรรคสอง

ฎีกาที่ 6942/2551 บ้านที่เจ้าพนักงานค้นเป็นบ้านจำเลยซึ่งไม่มีเลขที่ ปลุกติดกับบ้านของบิดาซึ่งเป็นบ้านเลขที่ใหม่หมายค้น ย่อมเข้าใจว่าเป็นบ้านเลขที่เดียวกัน การตรวจค้นของเจ้าพนักงานจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ฎีกาที่ 1496/2543 เจ้าพนักงานผู้จับกุมได้พบตัวจำเลยขณะขับรถโดยสารประจำทาง จึงติดตามไปทำการจับกุมและตรวจค้นในทันทีทันใดที่จำเลยขับรถเข้าไปจอดในอุ้งรถโดยสารประจำทาง มิฉะนั้นจำเลยย่อมหลบหนีหรือเคลื่อนย้ายยาเสพติดให้โทษของกลางไปได้เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานผู้จับกุมสามารถค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 92(4)

ฎีกาที่ 1455/2544 ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 97 และมาตรา 102 วรรคหนึ่ง การค้นโดยมีหมายค้นจะต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้นและทำการค้นต่อหน้าเจ้าของหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าของสถานที่ที่จะค้นหรือมิฉะนั้นก็ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นสองคนที่ขอมมาเป็นพยานก็ได้ ร้อยตำรวจเอก พ. ผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้นเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นและทำการตรวจค้นต่อหน้าจำเลยซึ่งเป็นบุตรของเจ้าของบ้าน จึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามที่ระบุในมาตรา 102 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยจะยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่ก็เป็นผู้เข้าใจในสาระของการกระทำและมีความรู้สึกผิดชอบเพียงพอที่จะให้ความยินยอมโดยชอบแล้ว ดังนั้นการค้นจึงชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3454/2543

โจทก์บรรยายข้อเท็จจริงไว้ในคำฟ้องข้อ 1 ค. ว่าหลังจากจำเลยขับรถด้วยความประมาทแล้ว ผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าพนักงานจราจรและได้รับแจ้งเหตุให้สกัดจับจำเลยได้ออกมายืนสกัดอยู่กลางถนนและให้สัญญาณมือให้จำเลยหยุดรถเพื่อจับกุมดำเนินคดี อันเป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่ แต่จำเลยขับรถพุ่งเข้าชนผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่าเพื่อขัดขวางการจับกุม ซึ่งเป็นความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 วรรคสอง แต่โจทก์มิได้อ้างบทมาตราดังกล่าว ซึ่งโจทก์ถือว่าเป็นความผิดและขอให้ลงโทษจำเลยมาให้คำขอท้ายฟ้อง คงอ้างเฉพาะมาตรา 289 , 80 เห็นได้ว่าโจทก์ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยเฉพาะแต่ในความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งการกระทำตามหน้าที่มิได้ประสงค์จะให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ด้วย จึงไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 192 วรรคสี่

ก่อนที่ผู้เสียหายทั้งสองจะไปยืนขวางถนน ขณะจำเลยขับรถย้อนกลับมา ผู้เสียหายที่ 1 ได้ออกไปยืนขวางถนนด้านตรงข้ามเพื่อไม่ให้จำเลยขับรถหลบหนีไปแล้วครั้งหนึ่ง แต่จำเลยก็ขับรถหนีผู้เสียหายที่ 1 ไม่ได้พุ่งเข้าชน เมื่อจำสืบตำรวจ ว. ขับรถจักรยานยนต์แซงไปจอดขวางถนน จำเลยก็เลี้ยวรถกลับไม่ได้ขับรถฝ่าไป หลังจากผ่านผู้เสียหายทั้งสองไปแล้ว จำเลยก็ยังขับรถหลบหลีกเจ้าพนักงานตำรวจอื่นซึ่งยืนสกัดขัดขวาง

อยู่อีกหลายคน ถึงขนาดขับรถข้ามเกาะกลางถนนเข้าไปในช่องเดินรถสวน แสดงว่าจำเลยเพียงแต่พยายามขับรถหนีไม่ให้ถูกจับกุม หากจำเลยจะกระทำโดยวิธีขับรถพุ่งเข้าชนผู้ที่ขวางทางอยู่ก็คงจะไม่เว้นแม้กระทั่งเจ้าพนักงานตำรวจอื่นที่สกัดอยู่ สำหรับบาดแผลที่ข้อมือของผู้เสียหายทั้งสองมีขนาดเล็กเพียง 1 คูณ 2 เซนติเมตร ไม่ระบุลักษณะ และโจทก์ไม่ได้นำสืบให้เห็นว่าเป็นบาดแผลที่เกิดจากของไม่มีคม จึงอาจเกิดจากการถูกระงับรถจำเลยซึ่งแตกเสียหายบาดในขณะที่เข้าไปจับจำเลยออกมาจากรถก็เป็นได้ พยานหลักฐานโจทก์ไม่พอฟังลงโทษจำเลยในความผิดฐานพยายามฆ่าได้

ฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 699/2502

นายวิรัช วัลลภาชัย

โจทก์

นายถาวร สุป็นดี กับพวก

จำเลย

ปอ. มาตรา 358, 359(3), 59

ป.วิ.อ. มาตรา 83

จำเลยเป็นพนักงานป่าไม้ บอกให้รถยนต์ซึ่งบรรทุกไม้ผิดกฎหมายหยุด รถไม่หยุด จำเลยจึงยิงยางที่ล้อรถเพื่อให้รถหยุด จะได้จับคนและไม้ผิดกฎหมายตามอำนาจโดยใช้วิธีเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 แล้ว การกระทำของจำเลยไม่ผิดเป็นฐานทำให้เสียทรัพย์

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยสมคบกันยิงยางรถยนต์ของโจทก์ 5 เส้น ราคา 7,500 บาท ซึ่งใช้กับรถยนต์บรรทุกเสียหาย ใช้การไม่ได้ ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358, 359(3), 83

จำเลยปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นฟังว่า จำเลยยิงยางรถยนต์เพื่อทำการจับกุมผู้ทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ เพราะเรียกให้รถหยุดก็ไม่หยุดให้ตรวจตามหน้าที่ของจำเลยที่มีอยู่ จำเลยจึงยิงยางรถโดยมิได้เจตนาที่จะแกล้งยิงให้โจทก์เสียหาย พิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์เห็นว่า การที่จำเลยยิงยางล้อหน้า 2 ล้อ ของโจทก์อีก เป็นการใช้อำนาจเกินสมควรแก่พฤติการณ์ เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี เพราะเพียงแต่ยิงยางหลังแตก 3 เส้น ก็ไม่มีทางไป น่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำไปเพราะความโกรธที่รถยนต์ของโจทก์ไม่ยอมหยุดให้จับโดยดี กลับหักเข้าทางล้อจะชนจำเลยที่ 1 เสียอีก จำเลยต้องติดตามมาด้วยความลำบากยากแค้น จึงแกล้งยิงยางล้อหน้าเสียอีก การกระทำของจำเลยตอนนี้เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 ให้ลงโทษปรับจำเลยคนละ 200 บาท ไม่ชำระค่าปรับจัดการตาม มาตรา 29

จำเลยทั้งสองฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า การที่จำเลยซึ่งเป็นพนักงานป่าไม้ ยิงยางรถยนต์โจทก์ก็เพื่อไม่ให้หนีและเพื่อจับไม้เถื่อนของกลางนั้น เป็นวิธีการที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 ยังไม่มีความผิดทางอาญา

พิพากษากลับศาลอุทธรณ์ โดยยืนตามศาลชั้นต้น

ฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2991/2536

พนักงานอัยการ ประจำศาลจังหวัดหล่มสัก

โจทก์

พลตำรวจ นพดล มายรรยงค์

จำเลย

ป.อ. มาตรา 59, 288

จำเลยอยู่บนรถกระบะที่กำลังขับไล่ติดตามรถจักรยานยนต์ที่ผู้เสียหายขับไปตามถนนซึ่งเป็นทางลูกรังแคบและขรุขระ ใช้อาวุธปืนเล็กกล (เอ็ม.16) ยิงไปที่รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายหลายนัด แม้จำเลยมีเจตนายิงยารถจักรยานยนต์เพื่อให้รถจักรยานยนต์ล้ม แต่จำเลยย่อมเล็งเห็นได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายได้ การที่จำเลยใช้อาวุธปืนดังกล่าวยิงไปในลักษณะเช่นนั้น จำเลยย่อมเล็งเห็นผลได้ว่ากระสุนปืนอาจถูกผู้เสียหายที่บริเวณอวัยวะสำคัญทำให้ผู้เสียหายทั้งสองถึงแก่ความตายได้ จึงเป็นการกระทำโดยเจตนาฆ่า

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 80 และคืนของกลางทั้งหมด ให้กรมตำรวจเจ้าของ

จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ประกอบด้วย มาตรา 80 ให้จำคุก 12 ปี ทางนำสืบของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ 1 ใน 3 ตามมาตรา 78 คงจำคุก 8 ปี คืนของกลางทั้งหมดให้กรมตำรวจเจ้าของ

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายืน

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้เป็นยุติว่า เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2532 เวลาประมาณ 22 นาฬิกา สิบตำรวจเอกทองม้วน ตันยงค์ สิบตำรวจโทประดิษฐ์ เพาะบุญ สิบตำรวจตรีระยะ กลิ่นบุปผา พลตำรวจแสดง แก้วเบีย และจำเลย ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบูรณ์ ขับรถยนต์กระบะติดตามรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งผู้เสียหายที่ 2 เป็นคนขับ โดยมีผู้เสียหายที่ 1 นั่งซ้อนท้ายเพราะสงสัยว่าผู้เสียหายทั้งสองมีสิ่งของผิดกฎหมาย แล้วจำเลยใช้อาวุธปืนเล็กกล (เอ็ม.16) ยิงไปที่รถจักรยานยนต์นั้นหลายนัด กระสุนปืนถูกผู้เสียหายที่ 1 ที่หลังระดับเอวข้างซ้าย ที่เท้าขวานิ้วหัวแม่เท้าขาด กระดูกฝ่าเท้าหัก ผิวหนังและเนื้อบริเวณข้อเท้าหลุด และที่เท้าซ้ายผิวหนังและเนื้อบริเวณข้อเท้าหลุดเป็นแผลใหญ่ กระดูกเท้าบางส่วนหลุดหาย กับถูกผู้เสียหายที่ 2 ที่สันเท้าขวาเป็นแผลลึกถึงกระดูก เป็นเหตุให้ผู้เสียหายทั้งสองได้รับอันตรายสาหัส คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกา

ของจำเลยเป็นข้อแรกว่า จำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายทั้งสองหรือไม่ ในปัญหานี้ได้ความจากคำเบิกความของ สิบตำรวจตรีระยะ กลิ่นบุปผา และพลตำรวจแสง แก้วเปี้ย พยานโจทก์ว่าขณะที่จำเลยใช้อาวุธเล็กกล (เอ็ม.16) ยังไปที่รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายที่ 2 นั้นทางขรุขระ ขวดน้ำ ขวดกาแฟ และแก้วที่เก็บไว้ใน รถยนต์กระเบร่วงหล่น ซึ่งจำเลยเองก็เบิกความรับว่าขณะที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิงไปเช่นนั้น ถนนที่รถยนต์ กระเบร่วงไปเป็นทางลูกรังแคบขรุขระ การที่จำเลยซึ่งอยู่บนรถยนต์กระเบรที่กำลังขับไล่ติดตาม รถจักรยานยนต์ที่มีผู้เสียหายที่ 2 เป็นผู้ขับและผู้เสียหายที่ 1 นั่งซ้อนท้ายไปตามถนนซึ่งเป็นทางลูกรังแคบและ ขรุขระใช้อาวุธปืนเล็กกล (เอ็ม.16) ยังไปที่รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายทั้งสองหลายครั้งนั้น แม้จำเลยเจตนาถึง ยางรถจักรยานยนต์เพื่อให้รถจักรยานยนต์ล้ม แต่จำเลยก็ย่อมเล็งเห็นได้ว่ากระสุนปืนที่จำเลยยิงไปนั้นอาจถูก ผู้เสียหายทั้งสองได้ อาวุธปืนเล็กกล (เอ็ม.16) เป็นอาวุธร้ายแรง การที่จำเลยใช้อาวุธปืนเล็กกล (เอ็ม.16) ยังไป ในลักษณะเช่นนั้น จำเลยจึงย่อมเล็งเห็นผลได้ว่ากระสุนปืนที่จำเลยยิงไปอาจถูกผู้เสียหายทั้งสองที่บริเวณ อวัยวะสำคัญ ทำให้ผู้เสียหายทั้งสองถึงแก่ความตายได้ จึงเป็นการกระทำโดยเจตนาฆ่าผู้เสียหายทั้งสอง ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น”

พิพากษายืน

ภาคผนวก

ลักษณะที่ 25

เวรยาม สายตรวจ กองรักษาการณ์

บทที่ 12

หน้าที่ความรับผิดชอบของสายตรวจ

ข้อ 1 หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายตรวจ

- 1.1 ควบคุมตรวจสอบการเตรียมการก่อนออกปฏิบัติของตำรวจสายตรวจเป็นประจำทุกวัน และทุกผลัดของการสายตรวจ
- 1.2 ควบคุมตรวจตราและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจในผลัดนั้น ๆ
- 1.3 รวบรวมผลการปฏิบัติงานของสายตรวจในผลัดนั้น ๆ เพื่อส่งต่อให้ผลัดใหม่ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่แทน และรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

ข้อ 2 หน้าที่และความรับผิดชอบของสายตรวจ

- 2.1 การปฏิบัติก่อนการออกตรวจ
 - 2.1.1 ร่วมประชุมปล่อยแถวสายตรวจทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้างานสายตรวจจะแจ้งให้ทราบ รวมทั้งรับทราบภารกิจทำความเข้าใจกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
 - 2.1.2 ตรวจสอบอุปกรณ์ประจำกาย เครื่องมือ และยานพาหนะที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการแต่งเครื่องแบบ และต้องมีสมุดสำหรับบันทึกเหตุการณ์และข้อมูลที่ตรวจพบ
- 2.2 สายตรวจต้องปฏิบัติในการตรวจ ดังนี้
 - 2.2.1 ตรวจภายในเขตตรวจตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เช่น สอดส่องตรวจตรา เก็บข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับร้านรับซื้อและจำหน่ายของเก่า (สายตรวจกลางวัน) ร้านอาหารที่จำหน่ายสุรา (สายตรวจกลางคืน)
 - 2.2.2 สายตรวจโดยเฉพาะในซอย ถ้าพบกลุ่มประชาชนต้องหยุดเข้าไปทักทาย ประชาชนแสดงตนว่าเป็นสายตรวจ สอบถามเหตุการณ์โจรผู้ร้าย ความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชน
 - 2.2.3 สร้างความสัมพันธ์กับประชาชน แสวงหาความร่วมมือ เพื่อให้เป็นผู้ให้ข่าวเป็นแหล่งข่าวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ที่กระทำผิดกฎหมาย บุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้าง

ผู้ขับขี่รถยนต์รับจ้าง ผู้ขับขี่รถยนต์โดยสาร พนักงานรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน อาคารชุด อพาร์ทเมนท์ โรงงาน ผู้จำหน่ายสินค้าอาหารขนาดเล็กในซอย

2.2.4 ถ้าพบบุคคลหรือรถต้องสงสัยต้องดำเนินการตรวจค้นให้เป็นไปตามกฎหมาย ถ้าพิจารณาเห็นว่าเกินขีดความสามารถต้องแจ้งหัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้างานสายตรวจ สายตรวจที่อยู่ใกล้เคียงมาร่วมดำเนินการ

2.2.5 จัดจำตัวคน ยานพาหนะ ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ได้ เช่น บุคคล ยานพาหนะที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เกี่ยวข้องกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ถ้าพบในระหว่างตรวจต้องติดตามตรวจค้น

2.2.6 สังเกตบุคคลที่อยู่ในวัย ลักษณะท่าทางที่จะเป็นผู้กระทำผิดได้ ถ้าเห็นว่ามีท่าทางพิรุธต้องให้ความสนใจทันที เช่น เดินเข้าไปหาแล้วขอตรวจค้น ระหว่างที่เดินเข้าไปหาบุคคลที่มีท่าทางพิรุธอาจจะโยนของผิดกฎหมายทิ้งได้

2.2.7 ระหว่างตรวจหรือหยุดพบประชาชน ถ้าเห็นผู้ขับขี่ยานพาหนะมุ่งหน้าเข้ามาทางสายตรวจ แต่พอเห็นสายตรวจผู้ขับขี่เลี้ยวรถกลับไปทางเดิมทันที ให้พึงสงสัยว่าอาจจะเป็นผู้กระทำผิดหรือมีของผิดกฎหมายไว้ในครอบครอง สายตรวจต้องปฏิบัติตาม 2.2.4

2.2.8 เมื่อพบบุคคล กลุ่มบุคคล หรือยานพาหนะอยู่ในสถานที่เปลี่ยว สถานที่ไม่ควรอยู่ รวมทั้งเป็นเวลาที่ ไม่เหมาะสมด้วย สายตรวจต้องพึงสงสัยไว้ก่อนและใช้ความระมัดระวังในการเข้าตรวจสอบ

2.2.9 สังเกตและแยกให้ได้ว่าเสียงระเบิดที่เกิดขึ้นเป็นเสียงที่เกิดจากอะไร เช่น เสียงเกิดจากการจุดประทัด จากการยิงปืน ยางรถยนต์ระเบิด ถ้าเชื่อว่าเป็นเสียงจากการยิงปืนต้องเข้าไปตรวจสอบด้วยความระมัดระวัง

2.2.10 เมื่อพบการนำทรัพย์สินหรือสัตว์เคลื่อนที่ในเส้นทาง หรือเวลาที่บุคคลโดยทั่วไปไม่พึงกระทำ เช่น บุคคลแบกโทรทัศน์เดินมาในเวลาค่ำคืน จูงสัตว์เดินในเส้นทางที่มีโซ่ทางเดินในเวลาค่ำคืน ให้สงสัยไว้ก่อน แล้วใช้ความระมัดระวังเข้าตรวจสอบ

2.2.11 ในการออกตรวจถ้ามีอาสาสมัครมาร่วมตรวจ ตำรวจต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติ อาสาสมัครเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานคอยสนับสนุน

2.2.12 การปฏิบัติถ้าได้ข้อมูลใด เหตุการณ์ใด หรือข่าวสารใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนคดีหรือป้องกันปราบปราม ต้องบันทึกลงในสมุดบันทึกประจำตัวของสายตรวจทันทีเพื่อทำรายงานผลการตรวจ

2.2.13 เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจต้องส่งรถยนต์ จักรยานยนต์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ให้จัดทำ รายงานผลการปฏิบัติส่งหัวหน้างานสายตรวจ

2.3 การปฏิบัติเมื่อได้รับแจ้งเหตุต่าง ๆ ให้สายตรวจดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 การประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าสายตรวจไปถึงที่เกิดเหตุ ดังนี้

2.3.1.1 รีบไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็วที่สุดและแจ้งศูนย์วิทยุ ขณะเดินทางไปยังที่เกิดเหตุให้สังเกตยานพาหนะ บุคคลต้องสงสัยที่มุ่งออกมาจากที่เกิดเหตุ เพราะอาจเป็นคนร้ายที่จะหลบหนี ถ้าพบให้รีบแจ้งศูนย์วิทยุทราบ

2.3.1.2 เมื่อถึงที่เกิดเหตุให้ตรวจสอบว่าคนร้ายยังอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุหรือไม่ ถ้าไม่แน่ใจก็ให้ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ ถ้าคนร้ายอยู่ในเหตุให้แจ้งศูนย์วิทยุขอกำลังพลสนับสนุน ปิดล้อม แล้วจับกุมคนร้ายต่อไป

2.3.1.3 ถ้าคนร้ายไม่อยู่ในที่เกิดเหตุให้ตรวจสอบว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายหรือไม่ ถ้าถูกทำร้ายและได้รับบาดเจ็บให้ทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นตามความเหมาะสม แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด ถ้าเสียชีวิตห้ามเคลื่อนย้ายศพ ดูแลรักษาทรัพย์สินที่อยู่กับศพอย่าให้ใครเอาไป แนะนำประชาชนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกไปจากที่เกิดเหตุ แล้วใช้วัสดุอุปกรณ์กั้นที่เกิดเหตุไว้ ปิดประตูห้อง หรือปิดประตูรั้วอย่าให้ผู้ใดแตะต้องเคลื่อนย้ายวัตถุ อาวุธ ทรัพย์สินอื่นใดรวมทั้งวัตถุที่มีผิวเรียบ โลหะ แก้ว กระดาษ เฟอร์นิเจอร์ในที่เกิดเหตุ

2.3.1.4 รักษาสถานที่เกิดเหตุจนกว่าพนักงานสอบสวนเสร็จการให้ยกเลิกการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

2.3.1.5 ถ้าเจ้าของบ้านไม่อยู่ในบ้านที่เกิดเหตุ ให้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนโดยสอบถามบ้านข้างเคียงขอทราบชื่อตัว ชื่อสกุล ที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ของเจ้าของบ้าน แล้วโทรศัพท์แจ้งให้เจ้าของบ้านทราบ

2.3.1.6 สอบถามหาผู้รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับคนร้าย เช่น ตำหนิ รูปพรรณ อาวุธที่ใช้ จำนวนคนร้าย ยานพาหนะ เส้นทางหลบหนี และทรัพย์สินที่คนร้ายได้ไป จดชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้รู้เห็นเหตุการณ์ไว้ให้พนักงานสอบสวน

2.3.1.7 แจ้งรายละเอียดข้อมูลของคนร้ายให้ศูนย์วิทยุทราบเพื่อแจ้งสกัดจับคนร้าย พร้อมทั้งแจ้งสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางที่สะดวก ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

2.3.1.8 จัดบันทึกวิธีการของคนร้ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสืบสวน จับกุม วางแผน ตรวจตรา ป้องกัน และให้คำแนะนำประชาชนเพื่อให้ระมัดระวังป้องกันตนเอง

2.3.2 อุบัติเหตุรถชนกันให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.2.1 สายตรวจ 1 คน รับผิดชอบการจราจรที่ติดขัดให้เกิดความคล่องตัว

2.3.2.2 นำคู่มือไปตกลงพูดคุยกันบนทางเท้าก่อนออกจากจุดเกิดเหตุ ถ้าแยกรถออกไม่ได้ให้ทำเครื่องหมายสัญญาณเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้ขับขี่รถคันอื่นมองเห็นได้ในระยะไกล ถ้าเป็นกรณีแยกคู่มือได้ให้จัดทำเครื่องหมายตำแหน่งของรถคู่มือและวัตถุพยานไว้ให้ชัดเจน จัดทำแผนที่โดยสังเขปไว้ ถ้ามีกล้องให้ถ่ายรูปไว้

2.3.2.3 ถ้าเป็นกรณีชนแล้วหลบหนีให้สอบถามพยานบริเวณที่เกิดเหตุ จดชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของพยานไว้ให้พนักงานสอบสวน แล้วแจ้งข้อมูลรายละเอียดรถที่หลบหนีให้ศูนย์วิทยุเพื่อสกัดจับโดยเร็ว

2.3.2.4 ถ้ารถที่เกิดอุบัติเหตุอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายรถได้ ให้แจ้งศูนย์วิทยุเพื่อแจ้งรถยกให้รับมาดำเนินการ

2.3.3 เหตุเพลิงไหม้ให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.3.1 สังเกตกลุ่มควัน คาดคะเนความรุนแรงของเพลิงไหม้ตรวจสอบเส้นทางที่จะเข้าไปยังที่เกิดเหตุว่าเส้นทางใดที่สะดวกแก่การดับเพลิง ปิดการจราจรเพื่อให้รถดับเพลิงเข้าไปได้สะดวก และแจ้งให้ศูนย์วิทยุทราบเพื่อประสานหน่วยงานดับเพลิง

2.3.3.2 ตรวจสอบว่ามีผู้ติดอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุเพลิงไหม้บ้างหรือไม่ เพื่อจะได้รับการช่วยเหลือออกมาได้โดยปลอดภัย

2.3.3.3 สอบถามหาเจ้าของบ้าน หรือผู้ดูแลบ้านต้นเพลิง รวมทั้งพยานในบ้านต้นเพลิงหรือพยานที่เห็นต้นเพลิงเบื้องต้น จดชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ไว้และนำตัวไปมอบให้พนักงานสอบสวน

2.3.3.4 แนะนำประชาชน เจ้าของ หรือผู้ดูแลบ้านในการช่วยกันดับเพลิง

2.3.3.5 จัดการจราจรอำนวยความสะดวก

2.3.3.6 ช่วยดูแลทรัพย์สินของประชาชนเพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นลักไป

2.3.3.7 เมื่อเพลิงสงบให้อำนวยความสะดวกแก่รถดับเพลิง กรณีที่จะถอนกำลังออกจากที่เกิดเหตุ

2.3.4 พบวัตถุต้องสงสัยหรือวัตถุระเบิดให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.4.1 แจ้งศูนย์วิทยุเพื่อให้แจ้งผู้ชำนาญการเรื่องการเก็บกู้วัตถุระเบิดมาดำเนินการโดยเร็ว ทั้งนี้ ควรแจ้งข้อมูลที่สำคัญ เช่น ชนิดของระเบิด เวลาที่คาดว่าน่าจะระเบิด ความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิด ส่วนประกอบของวัตถุระเบิด หรือวัตถุต้องสงสัยที่เห็นได้จากภายนอก

2.3.4.2 อย่าใช้เครื่องมือสื่อสารใกล้วัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัย เพราะวัตถุระเบิดบางชนิดจุดระเบิดด้วยคลื่นไฟฟ้า

2.3.4.3 ถ้าอยู่ในที่อับ เช่น ในบ้านหรืออาคาร ให้เปิดประตูหน้าต่างเพื่อลดความรุนแรงหากมีการระเบิด

2.3.4.4 อย่าแตะต้องวัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัย และห้ามเคลื่อนย้ายโดยเด็ดขาด

2.3.4.5 จัดหายางรถยนต์มาวางครอบไว้รอบวัตถุระเบิด หรือวัตถุต้องสงสัย 3 – 4 ชั้น เพื่อเป็นการลดความรุนแรงเมื่อระเบิด

2.3.4.6 กั้นประชาชนให้ออกห่างจากวัตถุระเบิดหรือวัตถุต้องสงสัยให้มากที่สุด

2.3.5 เหตุระเบิดให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.5.1 จัดพื้นที่ให้นักข่าว สื่อมวลชน ช่างภาพอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัย

2.3.5.2 สดับตรับฟังข่าวสารจากประชาชนที่มาดูเหตุการณ์ว่าผู้ใดรู้เห็นเหตุการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการสืบสวนจับกุม ก็ให้จดชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ไว้ส่งให้พนักงานสอบสวนเร็ว

2.3.5.3 กรณีสถานที่เกิดเหตุระเบิดเป็นสถานที่สำคัญหรือบ้านบุคคลสำคัญ และการระเบิดมิได้เป็นอันตรายต่อบุคคลสำคัญ ให้รีบเข้าทำการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ โดยขอกำลังสนับสนุนจากหัวหน้าสายตรวจโดยเร็ว

2.3.6 เหตุพยายามฆ่าตัวตายให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.6.1 ระหว่างรอผู้บังคับบัญชาให้พยายามประวิงเวลาผู้ที่ฆ่าตัวตายหาข้อมูลเบื้องต้นและสาเหตุที่จะฆ่าตัวตายเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบ ห้ามใช้กิริยาวาจาอันเป็นการยั่วให้ริบตัดสติใจฆ่าตัวตาย

2.3.6.2 ไม่ควรเข้าช่วยเหลือผู้พยายามฆ่าตัวตายโดยพลการอย่างเด็ดขาด

2.3.6.3 กรณีที่ผู้พยายามฆ่าตัวตายกำลังลงมือทำร้ายตัวเอง ให้พิจารณาเข้าช่วยเหลือหรือขัดขวาง แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความอันตรายต่อตำรวจและผู้ที่จะฆ่าตัวตายด้วย ก็ให้รอผู้บังคับบัญชา

2.3.7 เหตุจับตัวประกันให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.7.1 หาข้อมูลเบื้องต้นจากพยานในที่เกิดเหตุว่าตัวประกันเป็นใคร จำนวนเท่าใด อยู่ในสภาพอย่างไร คนร้ายเป็นใคร จำนวนเท่าใด ความต้องการ อาวุธที่ใช้ สถานที่เกิดเหตุเป็นอย่างไร

2.3.7.2 ห้ามใช้กิริยาวาจาอันเป็นการข่มขู่คนร้าย

2.3.7.3 ไม่ควรตัดสินใจเข้าช่วยตัวประกันด้วยตนเอง เว้นแต่เห็นว่ามีอันตรายนั้นใกล้จะถึงตัวประกันผู้อื่นหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2.3.7.4 ระหว่างที่รอผู้บังคับบัญชาให้เจรจาพูดคุยกับคนร้ายและพยายามให้คนร้ายและตัวประกันอยู่ในพื้นที่จำกัดและห้ามเคลื่อนที่

2.3.7.5 กรณีคนร้ายยื่นข้อเสนอเรียกร้องขออาวุธและยานพาหนะ ห้ามสนับสนุนโดยเด็ดขาด

2.3.7.6 ควบคุมสถานการณ์จนกว่าผู้บังคับบัญชาจะเข้ามาสั่งการแทน

2.3.7.7 กรณีคนร้ายนำตัวประกันเคลื่อนที่ไป ให้ติดตามสังเกตการณ์และรายงานศูนย์วิทยุทราบเป็นระยะ

2.3.8 เหตุชุมนุมประท้วงให้ปฏิบัติตาม 2.3.1 ในส่วนที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

2.3.8.1 ขอให้ผู้ชุมนุมอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ไม่สร้างปัญหาด้านการจราจร และความเดือดร้อนต่อผู้อื่น

2.3.8.2 หากผู้ชุมนุมมีจำนวนมากหรือมีแนวโน้มจะก่อความวุ่นวาย ให้รายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อขอกำลังสนับสนุน

2.3.8.3 ประสานผู้ดูแลหรือเจ้าของสถานที่ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานที่ชุมนุมให้ดูแลสถานที่ของตนเอง

2.3.8.4 ควบคุมสถานการณ์จนกว่าผู้บังคับบัญชาจะเข้ามาสั่งการแทน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

หมายถึง สิทธิที่มีตามธรรมชาติซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรองรับไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติกา อนุสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกให้การยอมรับ

สิทธิมนุษยชน ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมายถึง ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

1. ดำรงต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอยู่ตลอดเวลาเพื่อปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
2. ต้องคุ้มครอง รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ภายใต้ข้อจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
3. ไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย
4. ต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของพยาน เหยื่อ หรือผู้ต้องสงสัย การปฏิบัติต้องชอบด้วยกฎหมายอย่างมีเมตตา ปราศจากอคติ
5. เมื่อมีการจับกุมต้องแจ้งสิทธิให้ทราบทันทีและต้องแจ้งให้ครอบครัวผู้ต้องหาทราบโดยทันที
6. ใช้อาวุธปืน และกำลังได้เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์คับขันสุดขีดเท่านั้น และต้องใช้เพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นเมื่อภัยกำลังมาถึง และต้องแสดงตัวให้ทราบว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วให้คำสั่งที่ชัดเจน
7. เมื่อมีการชุมนุมหรือการประท้วง ให้ใช้ความอดกลั้นต่อการชุมนุม ให้มีการเจรจาต่อรองกับตัวแทนผู้ชุมนุม หากจำเป็นต้องสลายการชุมนุมให้เริ่มจากมาตรการเบาไปหาหนัก
8. การจับกุม
 - 8.1 จับกุมโดยไม่มีหมายจับ ทำได้โดย
 - 1) ตาม ป.วิ.อาญา ม.80 กระทำผิดซึ่งหน้า
 - 2) เมื่อพบบุคคลมีพฤติกรรมอันควรสงสัยว่าน่าจะเป็นผู้ก่อเหตุร้าย
 - 3) มีเหตุออกหมายจับบุคคลเร่งด่วน ตาม ป.วิ.อาญา ม. 66 (2) คือน่าจะกระทำความผิดอาญา เชื่อว่าจะหลบหนี เข้ากรณีจำเป็นเร่งด่วน
 - 4) จับผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีประกันในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราวโดยจะจับได้ต่อเมื่อจะหลบหนี ในกรณีมีบุคคลประกัน (นายประกัน) ขอให้ทำการจับกุมตัวไว้

5) ราษฎรจับได้โดยไม่มีหมาย ได้แก่ เจ้าพนักงานขอให้ช่วย หรือจับเมื่อกระทำความผิด ซึ่งหน้าที่ระบุไว้ตาม ป.วิ.อาญา

8.2 จับแล้วต้องแจ้งให้เขาทราบว่า เขาต้องถูกจับ ถ้ามีหมายให้หมายดู แจ้งข้อหาให้ทราบ แจ้งสิทธิ จากนั้นจัดทำบันทึกการจับกุมแล้วมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ต้องหา (หากไม่มอบผิด ม.157)

8.3 การจับกุมพระ/เณร

1) จับได้เมื่อผิดทางอาญา

2) จับได้เมื่อละเมิดพระพุทธบัญญัติประณตปาราชิก แล้วส่งไปมอบให้กรมการศาสนา/ ไปส่งให้เจ้าคณะท้องถิ่น เมื่อปรากฏความผิด 9 ประการ คือ เทียบเตรไม่มีหลักแหล่ง ฉันทยาหรือสุราเมรัย คุกการละเล่นปะปนกับประชาชนไปในที่โจจร ฉันทนมนสในเวลาวิกาล ฉันทน้ำมะพร้าวหลังเที่ยงวัน ขอเงิน ชาวบ้าน ชื่อสลากกินแบ่งรัฐบาล

8.4 การจับกุมเด็กหรือเยาวชน

1) แจ้งข้อหา แจ้งสิทธิ แจ้งหมายจับ (หากมี)

2) แจ้งให้ผู้ปกครองทราบในโอกาสแรก

3) ห้ามควบคุมเด็กหรือเยาวชนเกินกว่าเท่าที่จำเป็น

9. การค้น

9.1 โดยไม่มีหมายค้น เป็นไปตาม ป.วิ.อาญา ม.92

9.2 ค้นโดยมีหมายค้น ตาม ป.วิ.อาญา ม.92

9.3 การค้นแบ่งตามสถานที่ได้ 2 ประเภท

1) ค้นในที่สาธารณะ ค้นได้ตาม ป.วิ.อาญา ม.93 เมื่อมีเหตุอันควรสงสัย คือ บุคคลนั้นมี สิ่งของไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด/เชื่อว่าได้สิ่งของมาโดยการกระทำความผิด มีสิ่งของไว้เป็นความผิด

2) ค้นในที่รโหฐานหรือค้นบ้านหรือตาม ป.วิ.อาญา ม.92 ที่ให้ทำการตรวจค้นได้ คือมี เสียงร้องให้ช่วย หรือมีเสียงที่เชื่อว่ามีเหตุร้าย/การกระทำความผิดซึ่งหน้าในที่รโหฐานนั้น (ตำรวจต้องเห็นด้วยตา ตนเอง)

3) ค้นตัวบุคคล กระทำได้ 3 กรณีคือ ในพื้นที่สาธารณะ ในพื้นที่รโหฐาน และค้นตัว ผู้ต้องหา

10. การใช้เครื่องมือพันธนาการ

10.1 ใช้ได้เท่าที่จำเป็น และตามความผิดหรือพฤติการณ์

10.2 ห้ามใช้กับเด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ

11. การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด

- 11.1 ใช้เมื่อมีเหตุกรณีจำเป็น หรือเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน
- 11.2 ต้องมีนายตำรวจสัญญาบัตรเป็นหัวหน้าควบคุม
- 11.3 ต้องแต่งเครื่องแบบ
- 11.4 ต้องประสานกับหน่วยใกล้เคียง
- 11.5 ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง
- 11.6 มีแผงกันแสดงเครื่องหมาย “จุดตรวจ”
- 11.7 ต้องมีไฟส่องสว่างให้เห็นชัดเจนไม่น้อยกว่า 15 เมตร ก่อนถึง
- 11.8 กำหนดเขตพื้นที่ปลอดภัยไว้สำหรับตรวจค้น
- 11.9 ควรจัดกำลังส่วนหนึ่งไว้ก่อนถึงจุดกลับรถก่อนถึงจุดตรวจเพื่อสกัดกั้นหรือไล่ตาม
- 11.10 ให้มีขั้นตอนการปฏิบัติการควบคุมและการตรวจสอบการปฏิบัติ เช่น การปล่อยแถว
อบรมชี้แจง กำหนดตัวผู้ปฏิบัติประจำจุด การรายงาน การขยายผล เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์
อักษรให้มีระดับ สว. ขึ้นไปหมุนเวียนควบคุมการปฏิบัติ

ตัวอย่างแบบรายงานต่าง ๆ

เพื่อให้การปฏิบัติงานสายตรวจมีรูปแบบที่สามารถจะควบคุมตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน มีกำหนดให้มีแบบการรายงานดังนี้

1. แบบสรุปรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจ
2. แบบรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจ
3. แบบบันทึกข้อมูลการตรวจเยี่ยมชุมชน
4. แผนการตรวจประจำวันของสายตรวจ
5. แผนการตรวจของสายตรวจ
6. แผนการตั้งจุดตรวจ
7. แบบสมุดพกประจำตัวของสายตรวจ
8. แบบสมุดบันทึกประจำรถสายตรวจ
9. แบบสมุดตรวจตู้แดง
10. แบบบันทึกการตรวจตู้แดง
11. แบบบันทึกการปฏิบัติของสายตรวจตำบล

แบบสรุปรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจ

สน./สภ.

วันที่ เดือน พ.ศ. 25.....

เรียน รอง ผกก.ป. / สวป. สน./สภ.

กระผมได้ออกปฏิบัติหน้าที่ ระหว่างเวลา น. ถึงเวลา น.

ของวันที่ (.....) ขอสรุปรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจ เพื่อโปรดทราบ ดังนี้

1. สายตรวจปกติ นายตำรวจ นาย ชั้นประทวน นาย
จัดเป็นสายตรวจรถยนต์ สาย สายตรวจรถจักรยานยนต์ สาย
2. สายตรวจเสริม ระหว่างเวลา น. ถึงเวลา น. จำนวน นาย
จัดเป็นสายตรวจรถจักรยานยนต์ สาย
3. อาสาสมัคร จำนวน นาย ตั้งแต่เวลา น. ถึงเวลา น.
4. จัดสายตรวจประจำเขตตรวจ ดังนี้
 - 4.1 รถจักรยานยนต์ ประจำเขตตรวจที่
 - 4.2 รถจักรยานยนต์ ประจำเขตตรวจที่
 - 4.3 รถจักรยานยนต์ ประจำเขตตรวจที่
 - 4.4 รถจักรยานยนต์ ประจำเขตตรวจที่
 - 4.5 รถจักรยานยนต์ ประจำเขตตรวจที่
5. รักษาความปลอดภัย
 - 5.1 ขบวน เวลา น.
 - 5.2 ขบวน เวลา น.
 - 5.3 ขบวน เวลา น.
6. รักษาความสงบเรียบร้อยการชุมนุม
 - 6.1 กลุ่ม ณ บริเวณ เวลา น.
 - 6.2 กลุ่ม ณ บริเวณ เวลา น.
 - 6.3 กลุ่ม ณ บริเวณ เวลา น.

7. เยี่ยมเยียนประชาชน

ลำดับ	ผู้รับการเยี่ยมเยียน	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์	ข้อมูลที่ได้รับ
1.				
2.				
3.				

8. การตรวจสอบสัมพันธ มีดังนี้

ลำดับ	ตรวจสอบสัมพันธกับผู้ใด	สถานที่	เวลา	ลงชื่อผู้ที่ได้รับการตรวจสอบสัมพันธ
1.				
2.				
3.				

9. การระงับเหตุ-จับกุม

ลำดับ	ข้อหา	สถานที่เกิดเหตุ	ผลการปฏิบัติ
1.			
2.			
3.			

10. ตั้งจุดตรวจค้น ดังนี้

ลำดับ	กำลังพล/ว.43	เวลา/สถานที่	ผลการปฏิบัติ
1.			
2.			
3.	5 นาย/เคลื่อนที่	10.00-10.30 ซอยราชวิถี 16	

ขอรับรองว่าเป็นความจริง

(ลงชื่อ) ร.ต.ต.

(.....)

รอง สวป.สภ. / หัวหน้าสายตรวจ

แบบรายงานผลการปฏิบัติของสายตรวจ

สน./สภ.

วันที่ เดือน พ.ศ. 25.....

เรียน สวป.สภ. (ผ่าน หน.ชุดสายตรวจ)

กระผมผู้มีรายชื่อท้ายบันทึกนี้ได้ร่วมกันออกตรวจท้องที่ ในเขตตรวจที่ระหว่างเวลา น. ถึงเวลา น. ของวันนี้ (.....) ตามคำสั่งแล้ว ขอรายงานผลการปฏิบัติเพื่อโปรดทราบ ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ-จับกุม

ลำดับ	ข้อหา	สถานที่เกิดเหตุ	ผลการปฏิบัติ
1.			
2.			

2. การประชาสัมพันธ์ พบปะเยี่ยมเยียนประชาชน ดังนี้

ลำดับ	ผู้รับการเยี่ยมเยียน	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์	ข้อมูลที่ได้รับ
1.				
2.				

3. การตรวจค้นบุคคล และยานพาหนะต้องสงสัย ดังนี้

ลำดับ	ชื่อผู้ถูกตรวจค้น	ที่อยู่/หมายเลขทะเบียน	จุดที่ตรวจค้น	ผลการตรวจค้น
1.				
2.				

4. การตรวจสัมพันธ์กับสายตรวจอื่น ดังนี้

ลำดับ	ตรวจสัมพันธ์กับผู้ใด	สถานที่	เวลา	ลงชื่อผู้ที่ได้รับการตรวจ
1.				
2.				

5. ข้อมูลที่ควรทราบ

ลำดับ	รายละเอียด	หมายเหตุ
1.		
2.		

ขอรับรองว่าเป็นความจริง

(ลงชื่อ) จ.ส.ต.

(.....)

ผบ.หมู่ (ปป) สภ.

สายตรวจ นามเรียกขาน

(ลงชื่อ) ส.ต.ท.

(.....)

ผบ.หมู่ (ปป) สภ.

แบบบันทึกข้อมูลการตรวจเยี่ยมชุมชน

ชุมชน/หมู่บ้าน สน./สถ.

1. ชื่อผู้ตรวจเยี่ยม ยศ-ชื่อ - ชื่อสกุล ตำแหน่ง
2. สถานที่ตรวจเยี่ยม เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด โทร.
- ชุมชนจดทะเบียน ยังไม่ได้จดทะเบียน มีกรรมการชุมชน ยังไม่มีกรรมการชุมชน
3. ข้อมูลผู้รับการตรวจเยี่ยม
 - 3.1 พบ เจ้าของบ้าน บุคคลในครอบครัว ผู้ดูแลชื่อ อายุ ปี อาชีพ สถานที่ทำงาน โทร.
 - 3.2 ผู้อาศัยอยู่ในบริเวณบ้าน จำนวน คน เป็นชาย คน เป็นหญิง คน

เกี่ยวข้องเป็น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย

ลุง ป้า น้า อา บุตร.....คน

หลาน.....คน ผู้อาศัย.....คน คนรับใช้.....คน

พนักงาน.....คน อื่น ๆ.....คน
4. พื้นที่ชุมชนเป็น พื้นที่พักอาศัย พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เขตอุตสาหกรรม

กิ่งที่พัก/เกษตรกรรม พื้นที่เขตย่านการค้า ศูนย์ราชการ

อื่น ๆ (ระบุ)
5. ประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชน ไม่มียาเสพติด มียาเสพติด

ยาบ้า เฮโรอีน ยาอี กัญชา อื่น ๆ (ระบุ)
6. ระดับความรุนแรงของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

รุนแรง ปานกลาง เบาบาง ไม่มี
7. หน่วยงานสำคัญที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ โรงเรียน แห่ง วัด แห่ง

คริสตจักร แห่ง สุเหร่า แห่ง

หน่วยราชการ แห่ง รัฐวิสาหกิจ แห่ง
8. การประชุมรับฟังความคิดเห็น/การแก้ปัญหาชุมชนในปีปัจจุบัน มีการประชุม ครั้ง

ไม่มีการประชุม
9. ระดับความพึงพอใจการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

- มาก ปานกลาง น้อย ไม่พอใจ
10. ท่านเคยร่วมกิจกรรมกับสถานีตำรวจหรือไม่
- ไม่เคย เคย ครั้ง อบรมสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม ครั้ง
 อบรมตำรวจบ้าน ครั้ง
 อบรมการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ครั้ง
 อบรมโครงการ 3 ประสานด้านภัยอาชญากรรม ครั้ง
 เป็น กต.ตร. ของสถานีตำรวจ ครั้ง
 อบรมอื่น ๆ (ระบุ) ครั้ง
11. สถานีตำรวจเคยรายงานหรือแจ้งผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแต่ละเดือนให้ชุมชนทราบ หรือไม่
- ไม่เคย เคย ครั้ง โดยการติดประกาศในชุมชน
 แจกแผ่นปลิว – แผ่นพับ
 แจ้งในที่ประชุมประจำเดือน ของสำนักงานเขต
 อื่น ๆ (ระบุ) ครั้ง
12. ในการไปตรวจเยี่ยมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แจกเอกสารเกี่ยวกับ
- ไม่ได้แจก แจก คำแนะนำในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
 คำแนะนำในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด
 คำแนะนำในการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรม
 อาชญากรรม อบายमुख ยาเสพติด
 ผู้มีอิทธิพล เด็ก-เยาวชนกระทำผิด
 คำแนะนำในการติดต่อราชการ
 อื่น ๆ (ระบุ)
13. ระดับความพึงพอใจการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน
- มาก ปานกลาง น้อย ไม่พอใจ
14. ประเภทของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชุมชน ประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ลัก วิวิง ชิง ปล้น)
- ทะเลาะวิวาท ก่อความเดือดร้อนรำคาญ ทำร้ายร่างกาย อื่น ๆ (ระบุ)
15. ปัญหาสำคัญของชุมชนที่ต้องการให้ตำรวจดำเนินการ.....
16. ข้อเสนอแนะ
- ข้อมูล ณ วันที่ เดือน พ.ศ. 25.....
- (ลงชื่อ) ผู้รับการตรวจเยี่ยม

แผนการตรวจประจำวันของสายตรวจ สน./สภ.

ผลัดตรวจที่ ระหว่างเวลา ของวันที่

ประเภทของสายตรวจ นามเรียกขาน /เขตตรวจที่

การปฏิบัติ	สถานที่	เวลา	หมายเหตุ
ว.10	1..... 2..... 3..... 4.....		
ว.43	1..... 2.....		
การตรวจสัมพันธ์ กับ..... กับ..... กับ.....	1..... 2..... 3.....		
จุดก้าวสกัด			

(ลงชื่อ) พ.ต.ท.

(.....)

สวป.สภ.

แผนการตรวจของสายตรวจ สน./สภ.

ผลัดตรวจที่ 1 เวลา 00.01-08.00 น. ระหว่างวันที่ เดือน พ.ศ. 25

สายตรวจ	การประกอบกำลัง	ช่วงเวลา	การปฏิบัติ	หมายเหตุ
20 ตรวจทั่วไป		23.30-24.00 00.01-01.20 03.00-04.00 04.01-05.00 05.01-08.00 08.00-08.30	ตรวจอุปกรณ์ เครื่องแต่งกาย ยานพาหนะ อบรม ปล่อยแถวสายตรวจและบันทึก ต่างๆ ตรวจสอบห้องควบคุม/เจ้าหน้าที่บน สภ. ยามตู้และจุดรับแจ้ง ว.4 ตรวจสอบสถานบริการ ตั้งจุด ว.43 ว.10 ป้องกันเหตุ ตามความเหมาะสม ว.4 สุ่มตรวจสอบและร่วมปฏิบัติกับสาย ตรวจเก็บรวบรวมผลการตรวจและบันทึก ในสมุดอาชญากรรม	
จยย. เขตตรวจที่ 1	2 นาย	00.01-01.20 01.20-01.30 01.40-02.30 03.00-04.00 04.45-04.55 06.50-07.00 07.45-08.15	เปลี่ยนสมุดตู้แดงในเขต ว.10 จุดตรวจ 02 น.1 ว.4 สถานบริการ ตั้งจุด ว.43 ถนน ว.10 ป้อมน้ำมัน ปตท. ถนน ว.10 ร้านเซเว่น-อีเลฟเว่น ถนน ว.10 หน้าตลาด	
จยย. เขตตรวจที่ 2				
จยย. เขตตรวจที่ 3				

ตรวจแล้วถูกต้อง

พ.ต.ท.

(.....)

รอง ผกก.ป.สภ.

..... เดือน พ.ศ. 25.....

ตัวอย่าง

แผนการตรวจของสายตรวจ สน./สภ.

วันที่ เดือน พ.ศ.2557

ประเภทสายตรวจ

เขตตรวจที่ ผลัดที่ เวลา น. ถึงเวลา น.

ประเภทสายตรวจ	การประกอบกำลัง	ช่วงเวลา	เส้นทางหรือที่ตั้งจุดตรวจ	หมายเหตุ
			(ลงชื่อ)..... สภ./...../.....	

สิ่งที่ควรปฏิบัติในการกำหนดแผนตรวจ

1. เปลี่ยนแผนการตรวจทุก 7 วัน ให้ตรงกับสภาพของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในท้องที่
2. ต้องกำหนดให้สายตรวจทุกคันปฏิบัติดังนี้
 - 1) ใน 1 ผลัด ต้องกำหนดให้สายตรวจแต่ละคัน ว.10 ในจุดมีกำหนดไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ๆ ละ 20-30 นาที แสดงให้ปรากฏแก่ประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นจุดตรวจคันการตรวจสอบของผู้บังคับบัญชา
 - 2) ให้กำหนดจุดก้าวสกัดไว้ในแผนการตรวจของสายตรวจแต่ละคันหาข่าวด้วย เพื่อให้ทราบว่ามีคำสั่งก้าวสกัดจับ
 - 3) ให้กำหนดถนนที่ให้สายตรวจแต่ละคันหาข่าว เพื่อให้ทราบว่า ในผลัดที่ออกตรวจนั้นมีหน้าที่ต้องหาข่าวอาชญากรรม และเยี่ยมเยียนประชาชนในถนนใดบ้าง เพื่อนำผลไปลงไว้ในรายงานผลการตรวจหลักฐานเสร็จสิ้นการตรวจในผลัดนั้นแล้ว (ควรกำหนดถนนที่หาข่าวเยี่ยมเยียนเรียงตามลำดับความสำคัญแล้วกำหนดให้สายตรวจปฏิบัติเรียงกันไปจนครบทุกถนนจะทำให้ได้ข้อมูลทั่วท้องที่อย่างต่อเนื่อง)
 - 4) ให้กำหนดจุดที่จะให้สายตรวจแต่ละสาย ว.10 ในกรณีฝนตกหรือเหตุอื่นที่ไม่อาจตรวจตราตามปกติได้ ไว้ในแผนการตรวจด้วย
 - 5) แผนการตรวจให้จัดทำเป็น 4 ชุด ชุดที่ 1 เข้าแฟ้มวางไว้กับแฟ้มภารกิจหัวหน้าสายตรวจ/ชุดที่ 2 มอบให้หัวหน้าสายตรวจเพื่อนำติดตัวไว้เป็นเครื่องมือตรวจสอบ/ชุดที่ 3 มอบให้สายตรวจถือไว้เพื่อทราบภารกิจของตน ชุดที่ 4 เก็บไว้สมุดตรวจนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่ สภ. เพื่อใช้ตรวจสอบ

ตัวอย่าง
แผนการตั้งจุดตรวจ

ของสายตรวจ สน./สภ

วันที่ เดือน พ.ศ.2561

เขตตรวจที่ ผักดี่ เวลา น. ถึงเวลา น.

วัน เดือน ปี	เวลา	สถานที่	กำลังที่ใช้/สัญญาเรียก	ผู้ควบคุม
			พ.ต.ท. สวป.สภ./.....	

สิ่งที่ควรปฏิบัติในการกำหนดแผนตั้งจุดตรวจค้น

1. ควรยึดหลักในการกำหนดแผน ดังนี้

- (1) ให้กำหนดแผนครั้งละ 10-15 วันติดต่อกัน
- (2) สถานที่-เวลา ตั้งจุดตรวจค้นแต่ละวันไม่ซ้ำกัน
- (3) ช่วงเวลา-สถานที่ ตามข้อ(2) ต้องเล็งเห็นอย่างถ่องแท้แล้วว่าเป็นผลต่อการป้องกัน

ปราบปรามอาชญากรรมและไม่จำเป็นต้องเป็นถนนใหญ่เสมอไป

(4) การตั้งจุดตรวจค้น ไม่ควรใช้เวลาเกิน 1 ชั่วโมง

2. แผนการตั้งจุดตรวจค้น ให้ทำเป็น 4 ชุด

- (1) ชุดที่ 1 ให้ใส่รวมไว้ในแฟ้มแผนการตรวจประจำวันของสายตรวจ
- (2) ชุดที่ 2 ให้หัวหน้าสายตรวจถือไว้เพื่อทราบภารกิจ
- (3) ชุดที่ 3 มอบให้สายตรวจที่มีหน้าที่ตั้งจุดตรวจค้นเพื่อทราบภารกิจ
- (4) ชุดที่ 4 เก็บไว้ในสมุดตรวจนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่ สภ.

3. พิจารณาใช้กำลังให้เหมาะกับลักษณะของสถานที่

4. ควรกำหนดถนนที่ตั้งจุดตรวจค้นไว้เรียงตามลำดับ ความสำคัญของถนนแล้วเวียนตั้งจุดตรวจค้นให้ทั่วทุกถนน เพื่อให้ปฏิบัติทั่วท้องที่ เว้นการกำหนดแผนตั้งจุดตรวจค้นเฉพาะกิจ เพื่อป้องกันเหตุเฉพาะเรื่องในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

ตัวอย่าง

สมุดบันทึกประจำวันสายตรวจ

(ปกหลังด้านใน)

คำอธิบาย

1. ให้ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำวันสายตรวจเป็นผู้บันทึกข้อมูลของเหตุที่เกิดระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทุกผลัด
2. ให้บันทึกทุกรายละเอียดของเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่รับผิดชอบและพื้นที่ข้างเคียงที่สำคัญ รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับทราบจากบุคคลหรือเครื่องมือสื่อสารทุกประเภท
3. ชื่องหมายเหตุ
 - (1) สำหรับบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ผลัดต่อไปควรทราบ
 - (2) สำหรับผู้บังคับบัญชานักขอสั่งการต่าง ๆ
4. ให้มีการส่งมอบสมุดบันทึกประจำวันสายตรวจทุกครั้งที่ย้ายผลัด และหากพบความ

ตัวอย่าง
(ปกสมุดตรวจตู้แดง)

เลขที่.....

จุดตรวจที่
เขตตรวจที่
สถานีตำรวจ
กองบังคับการ
เหตุด่วนเหตุร้าย

หมายเหตุ

1. ขนาดสมุดตรวจตู้แดงให้ใช้ขนาด “7X5 1/2”
2. ปกของสมุดตรวจตู้แดงให้ใช้สีน้ำตาล ตัวหนังสือดำ
3. สมุดตรวจตู้แดง 1 เล่ม ให้มีจำนวน 100 หน้า (50แผ่น)
4. ใบบันทึกการตรวจให้พิมพ์ด้วยกระดาษขาว ตัวหนังสือและเส้นสีดำ

ตัวอย่าง

(ปกหลังสมุดตรวจตู้แดง)

คำอธิบาย

1. เหตุด่วน – เหตุร้าย โทร ให้ระบุโทรศัพท์ของคุณวิทยุประจำ สน/สภ. ที่สามารถติดต่อได้
อย่างรวดเร็วและมีเจ้าหน้าที่เวรรับโทรศัพท์ตลอด 24 ชั่วโมง
2. ชื่อผู้ตรวจให้เขียน ยศ ชื่อ สกุล ในช่องผู้ตรวจด้วยตัวบรรจงและต้องเขียนด้วยลายมือชื่อของตนเอง
ทุกครั้ง
3. “ช่องหมายเหตุ”
 - 3.1 สำหรับแจ้งเหตุขัดข้องที่สายตรวจไม่สามารถไปตรวจตู้แดงได้ตามวงรอบของการตรวจ
 - 3.2 สำหรับผู้บังคับบัญชาที่ตรวจพบเหตุพิเศษหรือข้อบกพร่อง
4. “ช่องรหัส” ให้ใส่นามเรียกขานทางวิทยุหรือรหัสประจำตัวรถสายตรวจ
5. เมื่อเริ่มผลัดใหม่ให้เขียนเวลาของผลัดใหม่นั้นไว้กลางหน้ากระดาษทุกครั้ง
6. การบันทึกให้เรียงลำดับจาก 1 และเมื่อเริ่มผลัดใหม่ให้เริ่มลำดับที่ 1 ใหม่ทุกผลัด

ตัวอย่าง
สมุดบันทึกการปฏิบัติของสายตรวจตำบล
(ขนาดสมุดเบอร์ 2 (สีน้ำเงิน))
(ปกหน้า)

เลขที่.....
สมุดบันทึกการปฏิบัติของสายตรวจตำบล สถานที่ เล่มที่ ตั้งแต่วันที่ เดือน พ.ศ. ถึงวันที่ เดือน พ.ศ.

หมายเหตุ

1. ขนาดสมุดเบอร์ 2 (สีน้ำเงิน)
2. ปกให้ใช้กระดาษแข็ง สีน้ำตาล ตัวหนังสือและเส้นสีดำ
3. สมุด 1 เล่ม มีจำนวน 160 หน้า (80แผ่น)

ปกหลังด้านใน

สมุดบันทึกการปฏิบัติของสายตรวจตำบล

คำแนะนำ

1. การบันทึกให้เริ่มเลขลำดับที่ 1 ตั้งแต่ 00.01 น. ของแต่ละวัน และเมื่อขึ้นวันใหม่ให้เริ่มเลขลำดับที่ 1 ใหม่
2. ให้เขียน ยศ ชื่อ สกุล ด้วยตัวบรรจงชัดเจน
3. ห้ามเขียนเว้นบรรทัด

คำอธิบาย

- (1) เจ้าหน้าที่สายตรวจตำบลในผลัดที่ร่วมตรวจด้วยทุกคน
- (2) เหตุการณ์ที่พบหรือรายละเอียดโดยสังเขปเกี่ยวกับการประชุมในหมู่บ้าน/ตำบลที่ไปตรวจ หากไม่มีเหตุการณ์พิเศษให้ใส่ “ปกติ”

- (3) ลายมือชื่อผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านที่ไปตรวจ
- (4) ลายมือชื่อกำนันในตำบลที่ไปตรวจ
- (5) ลายมือชื่อลูกบ้านในหมู่บ้านหรือตำบลนั้น ๆ หากมีตำแหน่งอื่นให้ระบุให้ชัดเจนด้วย
- (6) ลายมือชื่อเจ้าหน้าที่สายตรวจตำบลในผลัดที่ร่วมตรวจทุกนาย

ตัวอย่าง
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
บันทึกการปฏิบัติของสายตรวจตำบล

สภ. ก.จว. ก.2

เลข ลำดับ	วัน เดือน ปี เวลา	การปฏิบัติ	หมายเหตุ
		ข้าฯ ตำแหน่ง.....	
		สังกัด พร้อมด้วย	
		
		
		ได้มาตรวจที่ หมู่ ตำบล	
		อำเภอ จังหวัด	
		พบเหตุการณ์	
		
		
		จึงได้ร่วมกันลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน	
		ลงชื่อ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่	
		ลงชื่อ กำนัน ตำบล	
		ลงชื่อ สายตรวจตำบล/บันทึก	
	สายตรวจตำบล	
	สายตรวจตำบล	

